

Հայկական գիտահետազոտական հանգույց Armenian Research & Academic Repository

Սույն աշխատանքն արտոնագրված է «Ստեղծագործական համայնքներ
ոչ առևտրային իրավասություն 3.0» արտոնագրով

**This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial
3.0 Unported (CC BY-NC 3.0) license.**

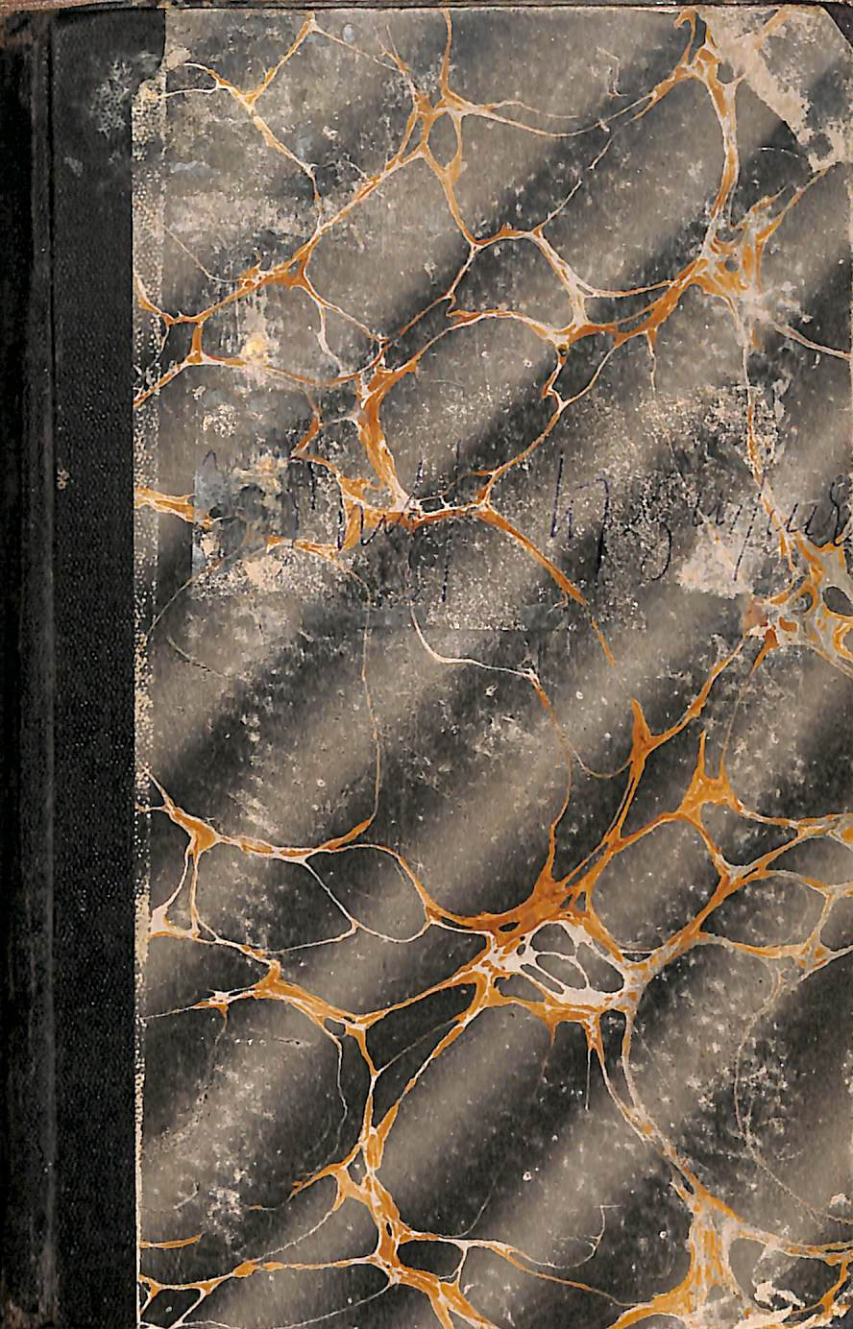
Դու կարող ես.

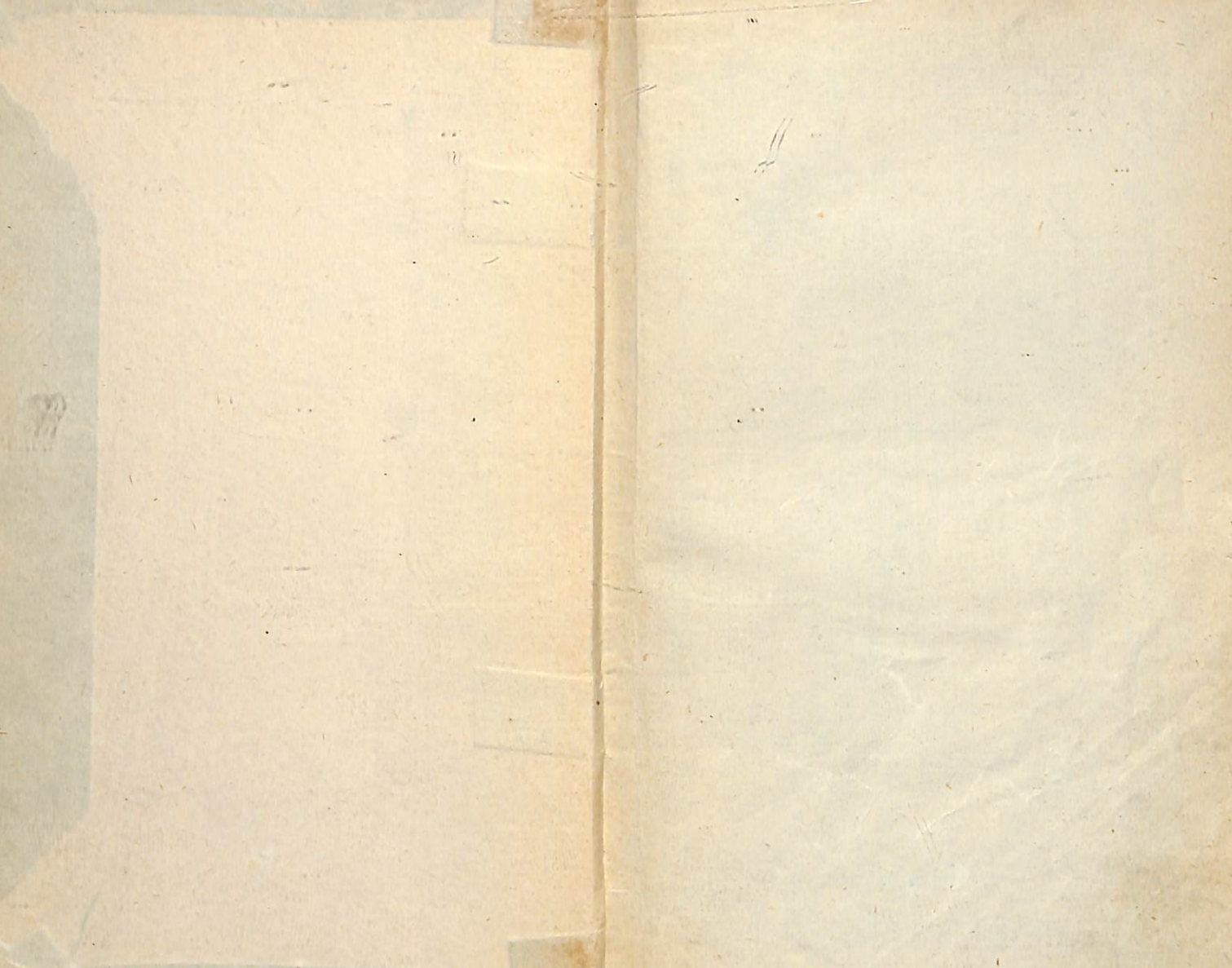
պատճենել և տարածել նյութը ցանկացած ձևաչափով կամ կրիչով
ձևափոխել կամ օգտագործել առկա նյութը ստեղծելու համար նորը

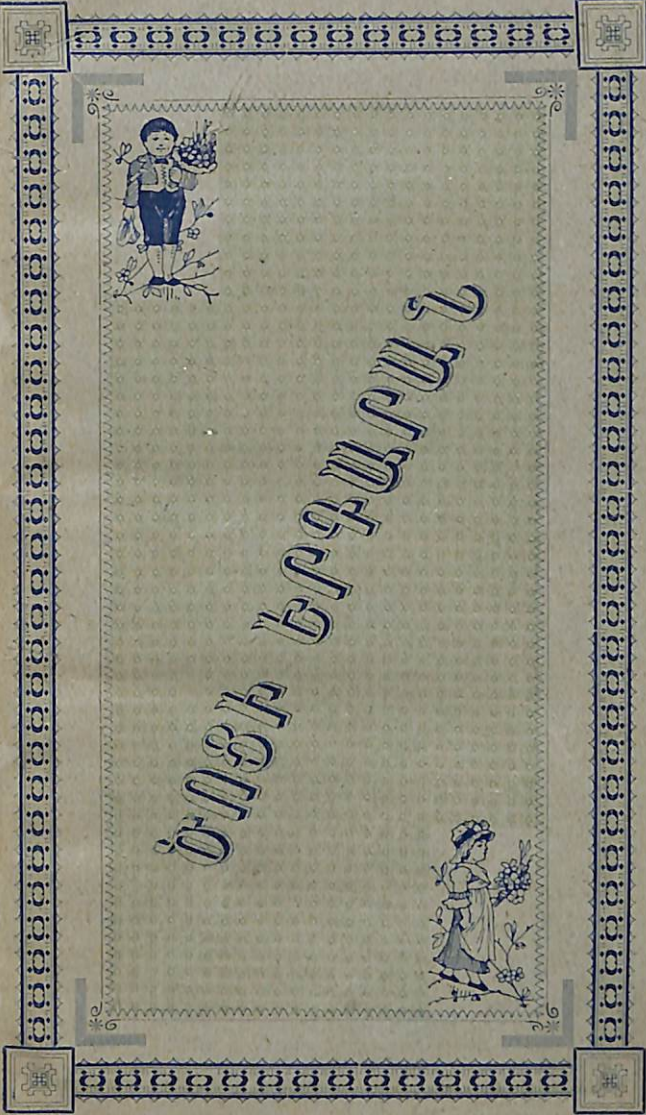
You are free to:

Share — copy and redistribute the material in any medium or format

Adapt — remix, transform, and build upon the material

ՀԱՅԿԱԿԱՆ
ՄԱՍԻՆ

13 APR 2011
6 NOV 2011

Ի ԼՈՅՍ ԸՆԹՈՆՅԵՑ ՉՈՐՈՒՅՐ ՏԵՐ-ԳՈՒԹԵԱՆՑԸ

891.99-192

53394

ԾՈՑԻ ԵՐԳԱՐԱՆ

ԺՈՂՈՎԵՅ

Կ. ՏԵՐ-ԳՈՒԹԵԱՆՑԸ

Երկրորդ արագրուրիւն.

(Բ ա ղ Ե փ ո խ ա ծ)

1001
4106

ՀԱՆՐԱՅԻ ԳՐԱԴԱՐԱՆ
Публичная Библиотечка
77X1-1922
Имени А. Мясни Ивча
ՀԱՅԿԱՆԻ ԳՐԱԴԱՐԱՆ

Թ Ի Յ Լ Ի Ս

Տար. Վրաց Հրատ. Ընկ. ||| Կիս. Գրուց. Իզդ. Կ-Վա.
Большая Банковская ул.

1903

73.252

20 SEP 2013
9 NOV 2011
13 APR 2011

სოც. რადიკალიზაცია

Дозволено цензурою. тифлиси, 12 марта 1902 года.

სიხარულით აღიწერეს

ს. ლ. ბ. ა. ნ. ს. ა. ნ. ვ. ბ. ნ.

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

Ե՞նչն է գերութեան մէջ սա-
 նապողի մխիթարը՝ Հայ-
 բենիք վերադարձի երգը:
 Ի՞նչն է ծերութեան եւ այլ
 պատահարների ժամանակ
 մարդուս ոյժ տուողը եւ նրա
 ընկերը՝ յուսադրական երգը:
 Ի՞նչն է իւր սիրելեաց մահուան պատ-
 հառաւ արտերի աղէխարս մորմոքը զովաց-
 նողը՝ ապագայ կենաց երգը: Ի՞նչն է պա-
 տերազմների դաշնամ հազար ու բիւր մար-
 դոց ուրախ ու զուարթ յառաջ մղողը կրակի
 ու բոցի մէջ՝ տերութեան փառաց եւ պա-
 տույ երգը: Ի՞նչն է հասարակաց սեղանի
 վայելչացնողը ու համեմողը՝ ուրախական
 երգը: Ի՞նչն է ամենի սան եւ դուրսը վա-
 սակաւորի հանգուցիչ թագն ու պսակը՝
 ըստ պատշաճի երգը: Ի՞նչն է Աստուծոյ սան
 աղօթաւորաց արտերի ու մտերի վերաթոռ-

ցիկ շարժը՝ հոգեպարար երգը: Ի՞նչն է վերջապէս ընդհանուր մարդկութեան սէրը միտ վառ եւ բորբոք պահողն առ Աստուած՝ ոգեզմայլ երգը:

Ահա՛ սոյն այս երգերի բարեբար գրգիռը շարժեց ինձ, որ ամեն տեսակ ամենագործածական ընտիր երգերից կազմեցի սոյն փոքրիկ «Ծոցի երգարանը», միայն այնպիսի դիրք տալով սորան, որ յարմար լինի արտին մօտը եւ ծոցին մօտ պահել. այս պատճառաւ եւ անուանեցի «Ծոցապահիկ» կամ «Ծոցի երգարան»:

Որովհետեւ Ծոցի երգարանի բոլոր օրինակները վերջացել են եւ շատ ցանկացողներ եւս կան, այդ պատճառով նոյնը բարեփոխուած ՚ի լոյս ընծայեց երկրորդ սպագրութեամբ, ընտիր քղթի վերայ, գեղեցիկ սպագրութեամբ իմ հարագաս եղբայր Զարմայր Տէր-Պաւսեանցը, որին եւ մասնուցանում եմ իմ խորին շնորհակալութիւնը:

Երգերը դասաւարտուած լինելով այբուբենական կարգով՝ ցանկ դնելը աւելորդ համարեցիս:

Կամսար Տէր-Պաւսեանց

Խ Ա Ռ Ն Ե Ր Գ Ե Ր

ՀԱՍՍՈՒ ԵՐԳՆ.

Հնօ ծագեց կարմիր արև,
Տաք և պայծառ է օրը,
Դէ, բաշեցէք, սիրուն եզներ,
Յառաջ տարէք արօրը:
Վարը վարենք, աղօս փորենք,
Խոր աղօսներ հողի մէջ.

Սերմը ցանենք, որ հունձ հնձենք,
Յորեան դիզենք կալի մէջ:

Կը դայ ձմեռ—մենք վախ չունենք—

Ուրախ կ'անցնի մեր օրը,

Ուտելու միշտ պաշար ունենք,

Լի և կուշտ է մեր փորը:

Դէ, բաշեցէք, սիրուն եզներ,

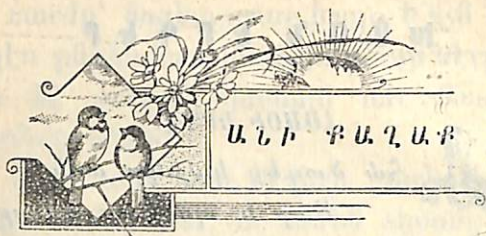
Շուտով վարենք արտերը,

Թո՛ղ չ'ատեն մեր դրացիքը՝

Ծոյլ են Հասօի եզները:

Բաճճի

Անի քաղաք նստեր՝ կուլայ,
 Չը կայ ըսող՝ մի լա, մի լա:
 Կըսես ըիչ է. թեղ մնայ՝ լայ.
 Ախ, երբ լսեմ՝ մի լա մի լա:
 Շատ ցաւերով կ'այրիմ՝ տապիմ,
 Չունիմ մէկ մարդ հաւատարիմ,
 Որ խղճալոյս գայ՝ մօտենայ,
 Հէչ չէ՝ ըսէ՝ մի լա, մի լա:
 Ախ, Հայ տղայ, խղճա ինձի,
 Տես թէ քո Անին ինչպէս է,
 Հերիք ես լամ, դու չ'գթաս.
 Չէ քո Անին ախոս է:

Ախ ու վախով օրերս անցաւ,
 Լալէն աչքերս կուրացաւ,
 Որբ մնալն ինձ վիճակեցաւ,
 Բախտս բնաւ զիս մոռացաւ:
 Կորուսեր եմ թագաւորներ,
 Ժողովեր եմ գլխուս քօռ բուեր,
 Որբ միշտ կ'երգեն՝ «Անին անցաւ,

Անին անտէր աւերեցաւ»:

Եկար, տեսար. դարձեր՝ կերթաս.
 Լալով կ'սես՝ «բարեաւ մնաս»,
 Ատուռած սիրես՝ չ'մոռանաս,
 Մասիս սարին երբ մօտենաս,
 Ըսես իմ քաջ Արարատին.
 «Նստե՛ր կու լայ քո խեղն Անին».
 Կըսէ, երբ աւետիք կ'տաս,
 Թէ՛ իմ Անի՛, հերիք է լաս»:

Աղէֆասնոր Վ. Մարտանակ

Ասում ես զիմացիր՝ մնց զիմանամ—միթէ ես եմ քար՝
 Դարդիս արա մէկ ճար,
 Կեանքս մաշել ես բոլորովին՝ ամենն իսպառ՝
 Էս ցաւն է դժուար:
 Էսքանն նեղութիւն ինձի մի տար անողորմաբար,
 Ո՛վ դու իմ սիրահար:
 Ե՛կ, սէր իմ ազնիւ, աղաչում եմ, խղճա խղճալոյս՝
 Տուր բաւականին յոյս:
 Ողորմութիւն արն աղբատիս՝ քաջի մօտդ տար՝
 Տանջիլ մի չարաչար, (չատ՝
 Վախտ որոտումես, վախտ ամպումես, վախտ միջնումես
 Անձրևումես կաթ կաթ:

Խոցուած սրտիս նշան է դրել՝ ունքիդ անեղը՝
 Դու իմ ճար ու դեղը:
 Ուրիշների հետ ման գալը՝ քեզ ագաթ ես արել՝
 Ինձի ետդ ես արել:
 Ես իմ բախտիցն եմ գանգատաւոր միշտ և մուղարար՝
 Ինձ չէ տալիս դադար:
 Ցաւըդ ինձ ես տալիս, ուրիշներին քաղցր խօսքերդ՝
 Ինձ էս ա քո խէրդ:
 Ինձանից աւելի, ասած տեմնեմ, էլ ո՛վ ա տէրդ՝
 Ինձի նա առջ քո սէրդ:
 Դու քո դարդերդ լաւ գիտես՝ խեղճ Ագամ Աղբար՝
 Խալխըն ինչ ա խաբար:

Յեզբար Ագամ

Ազնիւ ընկեր, մեռանում եմ,
 Բայց հանգիստ եմ ես հողուով.
 Իմ թշնամիքս ես օրհնում եմ,
 Օրհնում եմ քեզ Աստուծով:
 Հեռանում եմ, անգին ընկեր,
 Չ'գնահատած ոչ ոքից,
 Բայց հաւաստեալ անձնանըւէր
 Ազգիս մշակ կ'հաշուիմ:

Ազնիւ ընկեր, չը մոռանաս.
 Անդաւաճան, ջերմ սիրով
 Ես սիրել եմ իմ հայրենիք, —
 Գնահ և դու նոյն շաւղով:
 Խեղճութիւնը հայոց ազգի
 Կարեկցաբար մտածիր.
 Ոսկէ գրքոյկն եղիշէի
 Քաջ առաջնորդ քեզ ընտրիր:
 Այնտեղ սուրբ կրօն, ազգ միաբան
 Ազատ կամքով ու խիղճով.
 Այնտեղ Վարդան, անմահ Վարդան,
 Իւր խնկելի քաջերով:
 Հայրենիք, — սեղան սրբութեան —
 Ես Աստուծոյ առաջև
 Շատ կ'ազաչեմ, շատ կ'արտասուեմ,
 Որ ծագէ քեզ նոր արև:
 Իմ մտերիմ, մահըս մօտ է,
 Բայց հանգիստ եմ ես հողուով.
 Որովհետև խիղճս արգար է,
 Ճշմարտութեան շատագով:

Ս. Շահագիգեան

ՕՐՕՐԱՑԻ ԵՐԳ

Արի, իմ սոխակ, թնդ պարտեզ, մէրին,
 Տաղերով քնն բեր տըղիս աչերին.
 Բայց նա լալիս է, դու, սոխակ, մի գալ,
 Իմ որդին չուզէ տիրացու դառնալ:
 Ե կ, արեղաձագ, թնդ արտ ու արօտ,
 Օրօրէ տըղիս, ըընի է կարօտ.
 Բայց նա լալիս է, դու, ձագնակ, մի գալ,
 Իմ որդին չուզէ արեղայ դառնալ:
 Թնդ դու, տատրակիկ, քու ձագն ու բունը,
 Վուլվուլով տըղիս բեր անուշ բունը.

Բայց նա լալիս է, տատրակիկ, մի գալ,
 Իմ որդին չուզէ սրգաւոր դառնալ:

Կաչաղակ՝ ճարպիկ, դող արծաթասէր,
 Շահի գրուցով որդուս բունը բեր.

Բայց նա լալիս է, կաչաղակ, մի գալ,
 Իմ որդին չուզէ սովդաբար դառնալ:

Թնդ որօրգ, արի, բաշասիրտ բազէ,
 Քնու երգը գուցէ իմ որդին կ'ուզէ...

Բազէն որ եկաւ՝ որդիս լըռեցաւ,
 Ռազմի երգերի ձայնով ըընեցաւ:

Վանառ-Քարիպա

ԱՌԱՒՕՏԵԱՆ ԵՐԳ ՇԻՆԱԿԱՆԱՑ

Այ մարդ՝ այսօր շատ ըընեցար, նընջեցիր,
 Առաւօտեան հով ժամանակն անցուցիր.

Արեգակը ծովի ծայրէն ծագեցաւ,
 Զերմութիւնը ձորն ու գաշտը փըռուեցաւ:

Ընկերներդ վաղ արտերը գնացին,
 Տորեն, գարին՝ գերանդիով հընձեցին,
 Խուրձ կապեցին, բարդ բարդեցին դաշտուժը,
 Նստան հանգչիլ կաղնիներու հովուժը:

Այ մարդ՝ վեր-կաց սառը ջրով լուացվիր,
 Գօտիդ կապէ, գերանդիդ սու դաշտ հասիր,

Քանի հով է՝ հունձըդ արն արտումըդ,
 Հունձըդ հընձէ, մի ծուլանար գործումըդ:
 Հունձըդ կապէ-բարդըդ բարդէ, տունարի,
 Հանգստացիր, երբ քո հունձըդ կատարի,
 Բեր գերանդիդ, կախէ պատին քո տանը,
 Ես իրիկուան կը պատրաստեմ սեղանը:
 Այ մարդ՝ հերիք ինչ որ այսօր քընեցար,
 Աչքըդ մէկ բաց, տես թէ որչափ ուշացար.
 Մեր դրացին վաղ անցկացաւ կամուրջէն,
 Վաղ լըռել է մեր գըզիրը ձայնելէն:
 Ի՞նչ ես պառկել, ի՞նչ ես քընել, սիրական.
 Արեգական շողը հասաւ մեր դըրան.
 Մի ծուլանար, ժամանակդ խնայէ,
 Այն պիտի մեզ բոլոր ձմեռը կերակրէ:

Ռ. Տ.-Գ. Պատկանեան

Ո Ի Ս Ա Ն Ո Ղ

(Թարգմանութիւն Վերամներէնից)

Այն ի՞նչ ազգ է, այն ի՞նչ ցեղ է,
 Որ միշտ անկախ է,
 Որոյ տունը ամեն տեղ է,
 Ի՛ անփող ուրախ է.
 Ուսանողն է այն զուարթ մարդը,
 Կենաց քէֆն է նորա ցանկացած բանը:

Այն ո՞վ է արև ծագելիս՝
 Ինքն էլ զարթնում է,
 Ու բազըր ձայնով երգելիս՝
 Փողոցները չափում է: Ուսանողն է, և այլն:

Ո՞վ երբէք սէրից չի վախում
 Ու միշտ հարս ունի,
 Եւ իր անձոխ, անպերճ կեանքում
 Դարդ ու հոգս չունի: Ուսանողն է և այլն:

Ո՞վ է միշտ առաջին կըռվում
 Հայրենեաց համար,
 Փայլուն գինին շիշով կոնծում
 Ուրախ, բայց արդար: Ուսանողն է և այլն:

Եղբարք՝ դուք որ այն ազգիցն էք,
 Գինին պատուեցէք.

Ուսանողական պատիւը

Հաստատ պահեցէք:

Իրաւ մենք ենք այն զուարթ ազգը
կենաց բէֆն է ամենուս ցանկացածը:

Ք. Տ. Պ. Պատկանեան

Առաւօտեան բաղցր և անոյշ հովերըն
Մերձեալ հընչեն մեզմով թըփոցդ բովերն.
Արդ ծածանին աչացս լցեալ ծովերըն.

Բացիր, բացիր, իմ կարմիր վարդ աննըման,

Իեղըդ նման արեգական վառվառման:

Քանի ողբամ նոր 'ի նորոյ խոցոտիմ,

Ըզիպայլուն գեղդ 'ի միտ բերեալ բոցոտիմ,

Յորդ արտասուօք՝ ցայդ և ցերեկ թացոտիմ.

Բացիր, և այլն:

Չմենն էանց՝ ես բեզ կարօտ մնացի,

Այրիմ, տապիմ օրպէս 'ի հուր հընոցի,

Քեզ շատ օրեր՝ ես 'ի ձեռաց գընացի:

Բացիր, և այլն:

Տեսեալ զծաղկունս՝ զամէնն ինձ փուշ

վարկանեմ,

Թեօք բախեալ՝ զսիրտ իմ՝ քնքոյշ հարկանեմ՝

Ըղցաւ սըրտիս՝ ահա բեզ յուշ արկանեմ:

Բացիր, և այլն:

Արբայարանն Բիւզանդիոյ մեծ շինի,

Տեղ և բընակ յարմարեալ քեզ յարկ շինի,

Նաւակատեօք՝ յիշատակ քո յար տօնի:

Բացիր, և այլն:

Պետոս վարդ. Ղափանցի

9014
1001

ԵՐԳ ԱՂՕԹԱԿԱՆ Ի ԴԷՄՍ ՍՐԲՈՅ ԵՐԲՈՐԴՈՒ-
ԹԵԱՆ, ԵՒ ԻՒՐԱՔԱՆՉԻՒՐՈՅ ԴԻՄԻ ԵՐԲՈՐԴՈՒ-
ԹԵԱՆՆ ԱՌԱՆՉՆԱԿԻ

Առաւօտ լուսոյ, արեգակն արդար, առ
իս լոյս ծագեան:
Բզխունն 'ի հօրէ, բզխեա 'ի հողւոյս, բան
քեզ 'ի հաճոյս:

Գանձդ ողորմութեան, գանձիդ ծածկելոյ,
 Գլխոյդ զիս արա:
 Գունն ողորմութեան, գաւանդիս բաց, գա-
 սեցո վերնոցն:
 Երբեակ միութիւն, եղելոց խնամող, և ինձ
 ողորմեա:
 Զարթիր Տէր յօգնել, զարթն ըզթմրեալս,
 զուարթնոց նմանել:
 Էդ հայր անըսկիզբն, էակից որդի, է միշտ
 սուրբ հոգի:
 Ընկալ զիս զթած, ընկալ ողորմած, ընկալ
 մարգասէր:
 Թագաւոր փառաց, թողութեանց արևոյ,
 Թող ինձ զյանցանս:
 Ժողովոյ բարեաց, ժողովեան և զիս, ժողովս
 անգրանկաց:
 Ի քէն Տէր հայցեմ, ՚ի մարդասիրէդ, ինձ
 բժշկութիւն:
 Լեր կեանք մեռելոյս, լոյս խաւարելոյս, լու-
 ծանող ցաւոյս:
 Խորհրդոց գիտող, խաւարիս շնորհեա խոր-
 հուրդ լուսաւոր:
 Մընունդ հօր ծոցոյ, ծածկելոյս ստուերաւ,
 ծագեա լոյս փառաց:
 Կենարար փրկիչ, կեցո զմեռեալս, կանգնեա
 ըզգլորեալս:

Հաստեա հաւատով, հաստատեա յուսով,
 Հիմնեցո սիրով:
 Զայնիւս աղաչեմ, ձեռքս պաղատիմ, ձիր
 բարեաց շնորհեա:
 Դամբարամբ լուսոյ, ղեկավար ճարտար, զո-
 ղեալս ամրացո:
 Ծառագայթ փառաց, ճանապարհ ինձ ցոյց,
 ճեպել ՚ի յերկինս:
 Միածինըդ հօր, մոյժ զիս յառագաստ, մա-
 քուր հարսանեացդ:
 Յորժամ գաս փառք, յահագին աւուրն,
 յիշեա զիս Քրիստոս:
 Նորոգող հնութեանց, նորոգեան և զիս, նո-
 րոգ զարգարեան:
 Շնորհատու բարեաց, շնորհեա զբաւութիւն,
 շնորհեա զթողութիւն:
 Ուրախացո Տէր, ոգւոյս փրկութեամբ, ոյր
 վասն եմ ՚ի սուգ:
 Զար մշակողին, չար սերմանց նորին, չորացո
 զպըտուղն:
 Պարգեիչ բարեաց, պարգեեա իմնց, պար-
 տեացս թողութիւն:
 Զուր շնորհեա աչացս, շերմ հեղուլ զարտօսր,
 շընջել զյանցանս:
 Ռեախնըդ բաղցու, ռամ ոգւոյս արբո, ռահ
 ցոյց ինձ լուսոյ:

Սէր անուն Յիսուս, սիրով քո ճմլեա, սիրա
 իմ քարեղէն:
 Վասըն գըթուլթեան, վասն ողորմութեան,
 վերըստին կեցո:
 Տենչալոյդ տեսեամբ, տուր ինձ յագենալ,
 Տէր Յիսուս Քրիստոս:
 Բաբունդ երկրաւոր, բոտեա զաշակերտս,
 բամից երկնայնոց:
 Յօղ արեան քոյ Տէր, ցօղեա ՚ի հոգիս, ցըն-
 ծասցէ անձն իմ:
 Էլիժեալս մեղօք, Էլիժեալ աղաչեմ, Էլիսել
 ինձ բարիս:
 Փրկիչ բոլորից, փութա զիս փրկել, փոր-
 ձութեանց մեղաց:
 Քաւիչ յանցանաց, քաւեա զօրհնաբանս,
 բեզ երգել ըզփառս:

Ներսես Կղայեցի

Ն Կ Ա Ր Ի Չ

Ակնապիշ, անձայն, խորհուրդ ճակատիդ:
 Պատանի ո՞ւր ես մտքով մտլորած.
 Ներկ ու վրձիններ ցիր ցան առաջիդ,
 Վըշեայ կտաւը բու հանդէպ փրւած:
 Շուռ տուր աչերըդ, նայէ դէս ու դէն,
 Տես, բեզ ծաղրում է անմիտ ամբօխը,
 Զարթիր, սիրելի, այդ անուշ քընէն,
 Գոնէ մի անգամ հանէ՛ բու ոխը:
 Բայց դու ներում ես նոցա վեհ հօգևով,
 Խուլ ես աշխարհի ունայն շըշուկին...
 Յանկարծ աչերըդ փայլեց սուրբ շնորհքով,
 Հըսկայի սիրտըդ թընդաց խիստ ուժգին:
 Ասիր վրձինը, թաց-արիւր ներկով,
 Շունչ տուիր անշունչ կօպիտ կըտաւին,
 Երկնից խորհուրդը մեկնեցաւ քեզմով.
 Քեզ անկարելին անյայտ է բնաւին:
 Սէր, ատելութիւն, հանձար, բարկութիւն
 Տուիր պատկերին մատիդ շարժուածքով,
 Ինչ որ չի յայտնեց ճարտարի լեղուն՝
 Դու պարզ յայտնեցիր անձայն խօսուածով.
 Ապշեց ամբօխը, վազեց, յառաջեց
 Քու կենդանագիր պատկերի դիմաց,
 Ծնկաջօր զմուռս ու հալուէ խընկեց,
 Գոչեց մեծաձայն՝ «Դա է իմ Աստուած»:

Բայց, անի, բու անբուն ժամերու ճիգը
Քանի մի արծաթ հաղիւ գին դրին.
Ստեղծողը՝ դարձար քո խեղճ խըրճիթը,
Ակեր շարեցին շուրջ բու պատկերին:

Գամառ-Քարիպա

Տ Ա Ղ Ծ Ն Ն Դ Ե Ա Ն

Այսօր տօն է ծննդեան, աւետիս.
Տեառն մերոյ և յայտնութեան, աւետիս:
Այսօր արևն արդարութեան, աւետիս.
Երևեցաւ 'ի մէջ մարդկան, աւետիս:
Այսօր սուրբ կոյսն անապական, աւետիս.
Ծնաւ երբր զանմահ արքայն, աւետիս:
Այսօր հրեշտակը յերկնից իջան, աւետիս.
Ընդ մեզ օրհնեն զանմահ արքայն, աւետիս:
Այսօր դրժողըն սարսեցան, աւետիս.
Գունդըը դիւաց յոյժ տրտմեցան, աւետիս:
Այսօր շարքն կարկեցան, աւետիս.
Եւ ազամեանքն սրբախացան, աւետիս.
Ասող մի պայծառ և պատուական, աւետիս.
Երևեցաւ 'ի Հրնդրտան, աւետիս:

Մեծ թագաւորը ժողովեցան, աւետիս.
Յուրով դպիրը և շատ իշխանք, աւետիս:
Ձաստղն տեսին և զարմացան, աւետիս.
Շատ քննեցին և չիմացան, աւետիս:
Մովսէս, արի տես ըզՍինա, աւետիս.
Եւ զմտննին որ անկէզ կայ, աւետիս:
Յնձա, յնձա, Դաւիթ արքայ, աւետիս.
Հնչեան գրնարն քո և խայտան, աւետիս:
Ձոր ասացեր նախագուշակ, աւետիս.
Կատարեցաւ յոյժ գերունակ, աւետիս:
Թէ 'ի Սաբայ և յԱրաբայ, աւետիս.
Սուրբ պատարագ բերցեն նըմա, աւետիս:
Սհա երեք արքայ եկին, աւետիս.
Որ երեքեանքն անուանին, աւետիս:
Մերքոն, Գասպար և Բաղդասար, աւետիս.
Որք 'ի Սաբայ և յԱրաբայ, աւետիս:
Ոսկի՝ կնդրուկ՝ զըմուռ նմա, աւետիս.
Ունին երեք ազնիւ ընծայ, աւետիս:
Ոսկին զպատիւն արքայական, աւետիս.
Կնդրուկն զզարդ Աստուածութեանն, աւե-
տիս:
Ձըմուռն որ էր անապական, աւետիս.
Նըշան թաղման և յարութեան, աւետիս:
Երկոտասան հազար էին, աւետիս.
Երուսաղէմ քաղաք մըտին, աւետիս:

Ի մէջ աստղին զկոյսըն տեսին, աւետիս.
 Ունէր ըզմեր Տէր Ի գրկին, աւետիս:
 Երուսաղէմ գըղըրդեցաւ, աւետիս.
 Երբ զորտառմն լըսեցին, աւետիս:
 Յորմէ կալեալ Հերովդէին, աւետիս.
 Մխեաց զչար ձեռն Ի նոսին, աւետիս:
 Մինչև խախտեալ սիւն դարպասին, աւետիս.
 Արար բազում վընաս նոցին, աւետիս:
 Ապա սիրով արձակեցան, աւետիս.
 Ի Բէթղէհէմ ելեալ գնացին, աւետիս:
 Խաղային և խընդային, աւետիս.
 Զնուագարանսն հընչէին, աւետիս:
 Տեսին Յովսէփ և Մարիամ, աւետիս.
 Յահէ նոցա փախուստ առին, աւետիս:

Ս Ա Յ Լ Ո Ր Դ

Ահա սուրհանդակի սայլակը
 Ուղիղ ճամբով է դուրս-թըռչում:

Եւ Վալդայի տխուր զանգակը
 Կամարի տակ է զօղանջում:
 Արթուն սայլորդըս գեշերուան գէմ
 Իւր վիճակի վերայ տխրեց,
 Եւ սիրեկնի աչաց կարօտը
 Նա տխրագին ձայնով երգեց:
 «Կապուտ աչեր, կապուտ աչեր,
 Կըտրկիս կեանքը մաշեցիք,
 Ինչո՞ւ, ինչո՞ւ, դուք չար ոստիաներ,
 Ինչո՞ւ սրտերըս բաժնեցիք»:
 «Մընաս բարև, իմ տուն հօրական,
 Մընաս բարև, իմ սիրական,
 Ես կը հանգչիմ զինչ բոց կըրակին
 Այս անբնակ դաշտի միջին»:
 «Արևիս լոյսը խաւարել է,
 Այս աշխարհումն էլ որբ եմ ես,
 Սըրտիս կարօտը աղջկայ տեսնելիս
 Մինչև Ի մահ գրկած եմ ես»:
 Այս որ ասաց՝ շարժեց մտրակը,
 Երևք ձիանց մէջքին խըփեց,
 Իւր սիրեկնի պարզ յիշատակը
 Այսպէս երգով նա փարատեց:

ԵՐԳ ՈՒՐԱՆՈՒԹԵԱՆ

Արիք որ երթամք
 Սոխակաց երամք,
 Ծաղիկ բացուեցաւ,
 Միշտ փառօք ցընծամք:
 Արի, գովելի,
 Գովելի լի լի, (երկցս):
 Ծաղկունքըն գարնան՝
 Սոխակ անըման,
 Չայնիւ ցընծալով
 Եզանակ բառնան:
 Արի, գովելի, և այլն:
 Չայնիւ երգեսցուք,
 Սիրով գոչեսցուք,
 Եւ ՚ի գէմ վարդին
 Միշտ ոսառստեսցուք:
 Արի, գովելի, և այլն.
 Եւ մեր երգեսցուք,
 Սիրով գոչեսցուք.
 Եւ ՚ի ժամ գարնան
 Միշտ փառքս տացուք:
 Արի, գովելի, և այլն:
 Եկայք սիրեսցուք,
 Չմիմեամբ փարեսցուք,
 Ի հանդէպ վարդին
 Պարուք բերկրեսցուք:
 Արի, գովելի, և այլն:

Ահա ցընծացուք,
 Ի պարտէզ հասցուք,
 Դու միշտ ցանկալի՝
 Ե՛կ ուրախացուք:
 Արի, գովելի, և այլն:

Մ Ո Ւ Ս Ա

Արկամք Հայոց ժամանակին ընդ անիւ
 փշրին տակաւ մինչդեռ սիրոյ համբուրիւ.
 Ուխտեմք ՚ի սէր եղբօր՝ զկեանս զնել գրաւ,
 Օ՛ն անդր ՚ի մէնջ այր ընկերին լարել դաւ:

Սրացաւ 'ի մէջ բաղզն անհամբոյր,
Արդ նոր բաղզիս բաղցր է համբոյր.
Եղբայր զեղբայր գգուէ սիրով,
Ճօխն աղբատին մատչի գթով:
Էանց գիշեր՝ արդ առաւօտ,
Ի ցօղ ժպտին Մասեաց արօտ.
Եւ վառ 'ի վառ շողշողելով,
Էոյսն արեգին ծըփայ 'ի ծով:

Հնգա մանկունք,
Վեհ՝ քաջագունք.
Ի գլուխ պըսակ,
Ի յաղթանակ:
Առեալ նուագս,
Սրագս արագս.
Օն փութասցուք,
Օն երգեսցուք:
Սէր և գութ,
Մեր պըսակ.
Առ մեր բաղզ,
Հրաւիրակ:
Ցնծասցեն,
Որք լըսեն.
Թէ՛ «ուր Հայ,
Չիք անդ վայ»:

Ծղիագար Մէլիքեան

Հ Ս Յ Ո Յ Գ Ի Ն Ի

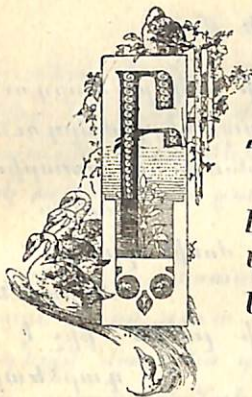
աժակներ առնունք,
Եղբարք,
Լիք լիք բաժակներ գինով,
Կարմիր ու ձերմակ գինին
Մեզ լինի անոյշ համով:
Բերներիս տանենք
անվախ,

Չէ դա խառնած կամ խարդախ:
Նեկտար է և ոչ գինի.
Խմենք՝ մեզ անոյշ լինի,

Արաքսայ ջրով ցօղած,
Հայոց արեով հասած,
Հայոց աղջիկ է քաղել,
Քընքոյշ ձեռներով քամել:
Այս բերքն է Հայոց երկրէն,
Հայաստան տընկած Նոյէն,
Անմահ երկնային գինին
Նա խըմեց, երբ իջաւ սարէն:

Այս անոյշ գինին խմողը,
Սրահն թնոզ հանէ սխը.
Ամենքս էլ ասենք ամէն,
Որ մեզի շատ տայ ամ էն:

Ռ. Պասկանեան

Ը Ն Կ Ե Ր

Բարի, գեղեցիկ, առաքինի ընկերը մարդուն
 Փայլեցնում է արևի պէս սլատկերը մարդուն,
 Ինչ մարդ ունենայ իւր մօտը հաւատարիմ
 ընկեր՝

Յերեկի նման անցնում է մութ գիշերը
 մարդուն:

Կեանքդ նուիրես ընկերի լաւին՝ ըիչ է
 դարձեալ,

Այնպէսն է հոգեկան լուսատու լապտերը
 մարդուն.

Ընկեր եմ ասում, աստուածավախ, ճշմարիտ
 ըկներ,

Որ բարձրացնէ աստիճանը միշտ վերը
 մարդուն:

Թշնամիները իւր վերայ գալած ժամանակը՝
 Կարիճ, հարազատ ընկերն է սուտերը

մարդուն,
 Ով որ ունենայ մտերիմ ընկեր, Ձիւան-աչքդ,
 Ձի սպիտակիր ամենեին մէկ հերը մարդուն:

ԵՐԳ ՈՒՍԱՆՈՂԱՑ

Բնւակայն է մեզ մտաց զբաղմունքն,
 Մենք ես ունինք մեր համոզմունքն,
 Ճաշուցն առաջ մեխած սովորել,
 Իսկ այնուհետև բաժակին նուիրել,

Խմենք, եղբարք, գինի:
 Կեցցես դու շնտուած գինարեցութեան,

Կեցցէ և քո գիւտ այժմ և յաւիտեան,
 Յոգնած մարմինս դու զօրացնում ես,
 Երբ պարագմունքից դադարում եմ ես:

Խմենք, եղբարք, գինի:
 Արդէն նստտած գինէ տաճարում,

Ուխտաւորները լամիչք են զո՛հ բերում:

Կարմիր արիւնը նուիրական թասին,
 Հաճելի է շատ մեր ծեր Բաբոսին:

Խմենք: Եղբարք, գինի:

Հարկաւոր է շուտ ուխտատուն շտապել,
 Տասերկու ժամ ճիշտ կաթիլ չեմ ըմպել,

Ծոմապահութեանս վարձը թո՛ղ լինի
 Մի շիշ Երասխայ վարդագոյն գինի:

Խմենք, եղբարք, գինի:

Ահա թասերով զանգահարում են,

Գինի պաշտելու մեզ հրաւիրում են,

Ով պատարագին փոքր ինչ ուշանայ,

Մի լիք շիշ գինի պատիժ կ'ստանայ,

Խմենք, եղբարք, գինի:

Ուրեմն միմիայն ես եմ մնացել,
 Որ աղօթատուն դեռ չեմ գնացել.
 Երթամ համբուրեմ շուտով տակառին,
 Սուրբ և անարատ Բաքեայ պատկերին:
 Խմենք, եղբայրք, գինի:

Մ. Փ.

Գիշեր ցերեկ կը հառա-
 չեմ, ախ, օրիորդ քս
 սիրուդ,
 Սև աչերուդ, վարդ այ-
 տերուդ զարնուեցայ,
 Ինչ օգուտ,
 Աչերուդ, այտերուդ
 և ոսկեթել մազե-
 րուդ,

Միայն քեզի սա կ'աղաչեմ, որ ունենաս թիչ
 մը գուլթ:

Գիտե՞ս, անգուլթ, որ պատանին չի գիմա-
 նար այս ցաւուն,
 Քեզի համար ալ չի դադարիր աչքիս արցունքն
 օրն 'ի բուն,

Քեզի միայն կ'յիշեմ թէ բուն ըլլամ թէ
 արթուն,
 Թէ մուլթ ըլլայ, միտքս կու գաս նոյնպէս
 և առաւօտուն:

Շատ աղուորներ թէպէտ աեսայ, սիրտս
 միայն բեզ սիրեց:
 Ո՛հ, չեմ գիտեր, թէ բու սէրդ սրտիս մէջ
 ո՞վ արծարծեց:
 Ա՛խ, բու խաթուն մարիկդ իրէն փեսայ ո՞վ
 ընտրեց,
 Գերի կըլլամ բու մօրկանդ, եթէ զիս դուրս
 չի ձրդեց:

Ո՛ւր էր, որ սա աղլիկը ինձի ըլլար ամուսին.
 Խիստ երջանիկ պէյերու պէս ապրէինք 'ի
 միասին,

Թոմպուլիկ կլորիկ զաւկըներիս մեր չորս դին,
 ես ծխէի իմ սիկառս, ասղնեգործէր իմ տիկին:

Քեզի համար թափառական ես սար ու
 ձոր ընկեր եմ,

Քեզի համար ճըզիկ ճըզիկ ոսկոռ ու մորթ
 եղեր եմ,

Սլ բաւական իս խոցես, ահա՛ ոտքդ ընկեր եմ,
 Հսէ ինձի բառ մ'երջանիկ, թէ ես ալ բեզ
 կը սիրեմ:

ՎԵՐՁԻՆ ԳԱՐՈՒՆ

Գարունն է եկել նախշուն թևերով,
 Նախշուն թևերը պէսպէս ձևերով,
 Գոյն գոյն ծաղիկներ՝ կարմիր ու սպիտակ,
 Վարդ, մեխակ, շուշան անուշ հոտերով:
 Երկինք ու երկիր քեզ տօնեն, գարուն,
 Զի ես բան զամեն եղանակ սիրուն,
 Նա անձրև ցօղէ առատ 'ի վերէն,
 Դա օրհնել աայ քեզ եկեր հաւերուն:
 Ասկի արևը փայլէ քեզ վերէն,
 Կենսաբեր հովը փըչէ 'ի լերէն,
 Ախ, ազնիւ գարուն, եղանակ սիրուն,
 Արդեօք դու ինչ բազդ բերիր ինձ Տէրէն:
 Գլխաբարչ երթամ 'ի պարտէզ այգուն,
 Ախ ու վախ քաշեմ ես անդ օրն ի բուն,
 Զկայ ինձ հանգիստ, ցնծութիւն սրտիս,
 Ես վաղ եմ մոռցել՝ զինչ անդորր է քուն:
 Մեռած պատանքած գետնին կեանք տուար,
 Տերևթափ ծառին ստուերախիտ արար,
 Քեզ թռչնոց երամ հանդէս՝ կանչեցիր,
 Ինձ մենակ խղճիս էսպէս մոռացար:
 Առաջ գնահ, գարուն, դէպի հիւսիսն 'ի խոր,
 Գնահ, կանանչցուր դու անդ սար ու ձոր,
 Որոց անհամբեր քեզ կան՝ տուր բարև,
 Քու ուրախ գալստեամբ նոցա զուարճացուր:

Կուգաս դալ տարի՝ դու ինձ կու գտնես
 Ոչ 'ի մեր այգին և ոչ 'ի պարտէզ,
 Այլ անգարթ բընով հողի տակ պառկած,
 Գերեզմանաքար մի վրաս կը տեսնես:

Ռ. Պասկանեան

Գիւղական աղջիկ եմ՝ ես զամբիւղաչէն,
 Եկեալ աստ զամբիւղօք 'ի Հայոց երկրէն,
 Յուսամ, զի Հայ տիկնայք և պարնայք Հնդկաց
 Բարձր գին տայցեն իմ սիրուն զամբիւղաց:

Ա՛ռ զամբիւղ (3) յօտար աղջկանէս:

ԶԱրարատ, զԵփրատ և զՏիգրիս թողի,
 Միայնակ շրջիմ աստ յեզերս Գանգէսի,
 Պանդուխտ եմ, օգնեցէք անտերունչ անձինս,
 Զի ծնողը ձեր յառաջ աստ պանդուխտ էին:

Ա՛ռ զամբիւղ, և այլն:

Զամբիւղը իմ են յարմար ասոյնեգործութեան,
 Պահել անդ զմատնոց, զթել, զասղաման,
 Իմ՝ ձեռօք եմ գործեալ ես զամենեօտան,
 Երբ խաշինք և գառինք իմ զինև խայտան:

Ա՛ռ զամբիւղ, և այլն:

Գանձ բազումք, ցաւք բազումք կան յայսմ՝
 աշխարհի

Պէտք սակաւք, ցաւք սակաւք կան յիմում՝
երկրի:

Ձայգի մի ունէի՝ զամբիւղ գործէի,

Լոկ կաթամբ և պտղով երջանիկ էի:

Ա՛ռ զամբիւղ, և այլն:

Աստ սերկեիլ, ծիրան և խաղող չի կայ,

Բայց միայն ադա, բիլայ և բիլա.

Ախ, երբ իցէ, զի արժանի եղեց վերըստին

ձաշակել զպտուղս իմոյ պարտիզին:

Ա՛ռ զամբիւղ, և այլն:

Ապա, դուք լաւ տիկնայք՝ զամբիւղս իմ՝ առէք,

Գիւղական աղջկանս սիրով օգնեցէք.

Ձի դարձեալ յերկիր իմ՝ հանդերձ ձեր շնորհօք՝

Ձերախտիս ձեր առեալ՝ գովեցից բազմօք:

Ա՛ռ զամբիւղ (3), յօտար աղջկանէս:

ՀԱՅՈՑ Ա.Ղ.ՁԻԿ

Դու տեսել ես երկրն-
քումը

Պայծառ լուսին ծագե-
լիս.

Կամ թէ կանաչ տերևի
մէջ

Կարմիր ծիրան փայլե-
լիս:

Դու տեսել ես ծաղկոցումը
Կարմիր վարդը վըթըթած,

Շուշան, մեխակ ու նունուֆար

Չորս բոլորքը պար բըռնած:

Բայց լուսինը խիստ խաւար է
Հայ աղջըկայ առաջին:

Ծիրան, մեխակ, վարդ, նունուֆար,
Չարժեն նորա մէկ պաշին:

Երկու թըշին վարդ են նըստել,
Ճերմակ ճակտին՝ մի շուշան,

Ժպիտը բերնից ցած չի գալի,
Անմեղուլթեան է նշան:

Տես՝ նա առաւ կարմըրելով,
Իր ընկերից դահիրան,

Դրըմդըրմբեցրուց փափուկ մատով,
Ու սկսեց լեզգինկան:

Նազուկ մէջքը ծառի նման
Տատանում է գեղեցիկ,

Մէկ թռչում է նա անգուման,
Մէկ գնում է խիստ հեղիկ:

Հալվում է խեղճ կտրիճների
Սիրտը՝ նորա տեսնելով.

Ծերը իրան անիծում է,

Որ ձերացաւ խիստ շուտով:

Շ Ա Ր Ք Ի

- 1) Դեռ գիշեր է, առաւօտ չէ,
Հանդիստ ընիր, իմ զաւակ,
Ահա ծիծա առ բերանըդ,
Եթէ ունիս դուն փափագ:
Թէև դրսից քո ականջին
Դիպչում է սուր ազազակ,
Քնիր, քնիր, սիրուն մանկիկ,
Ժամանակ չէ զարթելու,
Մի հաւատար, որ խաբում են,
Ոչինչ չունեն բեզ տալու:
- 2) Դու քոյրերիդ մի մտիկ տար,
Նրանք մեծ են, գառնուկս,
Օրօր ասեմ, դեռ դու ընիր,
Որ մեծանաս, գառնուկս,
Ահա դրի գլխիդ տակը,
Բարձի տեղակ բազուկս.
Հանդիստ ընիր սիրուն մանկիկ,
Ժամանակ չէ զարթելու,
Մի հաւատար, որ խաբում են,
Ոչինչ չունեն քեզ տալու:
- 3) Դրացու չար երեխայքը
Քեզ գոչում են — դժուր արի,
Բայց չեմ թողալ, որ դու գնաս՝
Հանդիպես պատահարի,

- Ոչ սոք ունիս և ոչ լեզու,
Պարկի, տեղդ — դադարի,
Անհոգ ընիր, սիրուն մանկիկ,
Ժամանակ չէ զարթելու,
Մի հաւատար, որ խաբում են,
Ոչինչ չունեն բեզ տալու:
- 4) Օրօցքիդ մէջ բեզ պինդ կապեմ,
Չլինի թէ դլորիս,
Կամ թէ ընկնիս գետնի վերայ,
Քեզ վրասես, մոլորիս.
Մտիք Մորփէոսի դիրկը,
Մինչև լեզու սովորիս.
Այժմ շուտ է, սիրուն մանկիկ,
Ժամանակ չէ զարթելու:
Մի հաւատար, որ խաբում են,
Ոչինչ չունին քեզ տալու:
- 5) Բացի կաթը, դու չես կարօզ
Ձոկ բան ուտել, քնջ տղայ,
Բերանումդ ատամ չըկայ,
Երեխայ ես, երեխայ,
Ինքս կասեմ՝ բեզի զարթիր,
Երբ բարով ատենը գայ.
Դեռ հիմայ լոյսը չէ բացուել,
Ժամանակ չէ զարթելու,
Մի հաւատար, որ խաբում են,
Ոչինչ չունին քեզ տալու...

ԴՈՒ ԶՈՎ ԽՆԴՐԵՍ...

Դու զո՞վ խնդրես մայր իմ անուշ,
Ե՛կ, մի դողար, մօտեցիր հոս,
Անլաց աչօք դիտե՛ զորդիդ,
Ու իւր վերքերն արիւնահոս:

Թուրքաց մայրեր թող լան ու դուն՝

Ուրախ լուրեր տար ի Զէյթուն:

Ինչպէս երբեմն օրբանիս մէջ,

Կակուխ ձեռքով փայփայելով,

Մանկիկ մարմնոյս հանգիստ տայիր,

Իբրև հրեշտակ նուագելով:

Զիս հանգչեցօւր ի հող, ու դուն՝

Ուրախ լուրեր...

«Նորեկ որդւոյս կենացն արև

Զեզի համար փայլի հայեր»,

Այսպէս յայնժամ դու կերգէիր,

Օրօրօցիս նստեալ բովեր:

Անոնց համար չիջաւ, ու դուն՝

Ուրախ լուրեր...

Վերջին համբոյր՝ մտամ բեզ մայրիկ,

Հատուցանես զայն սիրելւոյս,

Վերջին անգամ գրկեմ մեր հող

Ոյր արդ կիջնիմ ի ծոցն անլոյս.

Խաչ մը տնկէ վրաս, ու դուն՝

Ուրախ լուրեր տար ի Զէյթուն:

Երբ հողագործը չ'ունի եզ, արօր,
Երբէք չեմ ասիլ նորան բաղդաւոր:

*
**

Երբ ապրանք ու փող չունի խանութպան,
Նա էլ է անբաղդ, թշուառ բաւական:

*
**

Բայց երբ չերթայ հայ տըղան վարժատուն,
Այս է ամենից մեծ անբաղդութիւն:

Կ Ե Ն Ա Յ Բ Ա Ժ Ա Կ

(Գերմաներէնից)

զբարբ՝ մի շուրջ ժողովեցէ՛ք,
Քաջ Հայոց կերպի կոնծեցէք.
Բաժակներըդ դարդըկեցէ՛ք } կրկնէ՛,
Մեր հայ ազգի կենացը:
Հայ երիտասարդներուն,
Հայրենիք պաշտպանողներուն,
Որոց անկուսն-էլ սուրբ է մեզ—
Այս բաժակը նըւիրենք:

Հայ աղջիկներու կենացը,
 Որք միայն Հայ մարդ կու սիրեն,
 Միշտ իրանց մաքուր կու պահեն,
 Այս բաժակը դարդը կենք:

Արանց, որ մեր սիրտն գրաւում են,
 Մեզ զգօն ճամբով վարում են,
 Որոց կեանքը մեզ օրինակ,
 Մի երբեակ «կեցցէ» ասենք:

Եղբարց, որք այժմ աւարտել են,
 Մեր ուխտի անդամ եղել են,
 Որոց ուխտը միշտ սիրում է,—
 Այս բաժակը նըւիրենք:

Եղբարց, որք դարդից ազատ են,
 Մահուան հանգիստ վայելում են,
 «Ողորմի հոգուն» ասելով՝
 Այս բաժակը նըւիրենք:

Բայց որ դեռ գինին փայլում է
 Ու մեզ իրան մօտ քաշում է,
 Բաժակներըդ դարդը կեցցէ՛ք
 Ազատութեան կենացը:

Ք. Տ. Պ. Պասկանեան

Ես լսեցի մի անոյշ ձայն,—
 Իմ ծերացած մօր մօտ էր.
 Փայլեց նշոյլ ուրախութեան,
 Բայց ափսոս, որ երազ էր:
 Կարկաչահոս աղբիւր այն տեղ,
 Թաւալում էր մարգարիտ.—
 Նա յատակ էր որպէս բիւրեղ,
 Այն երազ էր ցնորամիտ:
 Եւ մեղէգին տխուր, մայրենի
 Յիշեց մանկութեան օրեր.—
 Մօրս համբոյրն ես զգացի,—
 Ա՛խ, ափսոս, որ երազ էր:
 Կուրծքին սեղմեց կարօտադին,
 Աչքերս սրբեց—շատ թաց էր,—
 Բայց արտասուք զնում էին,
 Ա՛խ, այդ ինչո՞ւ երազ էր:

Ս. Շահագիգեան

Երկու ձեռին երկու մոմ՝
Ինձ ընդ առաջ ել 'ի տուն,
Մի հարցանէք—ո՞վ էր նա,
Հրեշտակ, թէ կոյս լուսագեղ:

Ամօթն ըզնա վարդ արար,
Ես հիացեալ դարձայ քար,
Այն ինչ օր էր և ինչ ժամ,
Յորում տեսի ես կեանք նոր:

Լիաճրրագ յայնմիկ տան,
Ի մարդաշատ բաղմուտեան,
Ի մէջ աղջկանց և հարսանց
Յոտին կայր ոմն անդ յանկեան:

Այն օրիորդն էր պարկեշտ
Ինձ պատահեալ առ դրամբ տան,
Չողիս գրաւեաց յիւր 'ի սեր,
Ի նմա տեսի ես կեանք նոր:

Մարգարտափայլ մարմինն էր,
Հասակն էր յոյժ վայելուչ,
Չոտիւքն վարսք քարշ գային,
Ի գոյն քրքրմոյ փայլէին:

Դիմաց շքեղ երևոյթ,
Յօնից, աչաց, այտից դեղ.
Շրթթանց, լեզուին համանայշ

Խոստանային ինձ կեանք նոր:

Մի սասցի, թըմբեցայ,

Սիրտս սկսաւ դողդողալ.

Չաշխարհ համայն մոռացայ

Ի գեղ կուսին ապշեցեալ:

Բամբ կոչելոցն յայն հանդէս

Ընդ իմ մեծ բաղդ մախային,

Զի մերձաւորք այն կուսին

Փեսայ զանձն իմ ձայնէին:

Եթէ զաշխարհ լի գանձիւք

Ինձ ոք բաշխէր 'ի պարգև՝

Ո՛չ տեսանէր այնքան բախ,

Որքան 'ի գալս առ կուսին:

Արդեօք՝ գուցէ յաշխարհի

Սիրոյ նման ինչ հրդօր,

Սէր 'ի ձեռաց Արարչին

Մեզ մահացուացս է ձիր նոր:

Նանրախորհուրդ ազգ մարդկան՝

Շատ մի սիրեր դու զաշխարհ,

Նա թշնամի է անդուլթ,

Չար բան դբարբ մահաթոյն:

Ցանցիւ սիրոյ զքեզ կարթէ,

Ի հաղբ անել ըմբռնէ.

Ապա զսիրոյդ առարկայ

Ի քէն արագ կողոպտէ:

ԿԱՐԴԱԼ—ԳՐԵԼ

Երբ որ լեզուս բացուեցաւ,
Ազատ խօսել սորվեցայ,
Բարի մօրս ձեռքի տակ
Գիր կարդալը սկսայ:
Չանցաւ երկար ժամանակ,
Կարողացայ ճանաչել
Մի քանի տպած տառեր,
Նորանցով կարդալ—գրել:
Շատ ժամանակ չանցկացած
Ինձ համար գիր կարդալը
Այնպէս դժուար չէ թուում,
Ինչպէս կասեն ծոյլերը:
Այնուհետև ինձ համար
Հնչ, վեգի, գնդակի չափ
Սիրելի էր թուղթ, գրիչ,
Գիրք, քանոն, մատիտ, տետրակ:

Կ Ի Լ Ի Կ Ի Ա

Երբոր բացուին դռներն յուսոյ,
Եւ մեր յերկրէն փախ տայ ձմեռ.
Չքնաղ երկինս մերս Արմենիոյ,
Երբ փայլէ իւր բաղցրիկ օգերս
Երբոր ծիծառն 'ի բոյն դառնայ,
Երբոր ծառերն հագնին տերև,
Յանկամ տեսնել զիմ Կիլիկիա,
Աշխարհ որ ինձ ետուր արև:
Տեսի դաշտերն Ռնուրիոյ,
Լեռն Լիբանան և իւր մայրեր.
Տեսի զերկինս Իտալիոյ,
Վենետիկ և իւր Կոնտոլներս
Կղզի նման չիք մեր Կիպրեայ,
Եւ ոչ մէկ վայր է արդարև.
Յանկամ տեսնել զիմ Կիլիկիա,
Աշխարհ որ ինձ ետուր արև:
Հասակ մը կայ մեր կենաց մէջ,
Ուր ամենայն իղձ կ'աւարտի.
Հասակ մը ուր հէգին 'ի տենչ,
Յիշատակայ իւր կարօտի:
Յորժամ քնարս իմ ցրտանայ,
Միբոյն տալով վերջին բարևս.
Երթամ ննջել յիմ Կիլիկիա,
Աշխարհ որ ինձ ետուր արև:

Ձ Ի Ն Ո Ի Ո Ր Ի Ե Ր Գ

(Քարդմանութիւն)

Ձինուորիս երգերը եղբարք լսեցէք,
Աշխարհիս բաները լաւ ճանաչեցէք:
Մէկն ունի մեծ տներ, միւսն գիւղ ունի,
Միայն խեղճ զինուորը ոչինչ բան չունի:
Շորերը թանկագին, փորը միշտ քաղցած,
Տուր ձիուն միշտ դարի, ինքդ կեր չոր հաց:
Թէ քաջ պատերազմես, կ'տան մեծ պարգև,
Թէ ոտքդ կորցնես, կասեն մնաս բարև:
Ուր զնամ ես մենակ աշխարքիս վրան,
Ահա քեզ լաւ վաստակ քսան մէկ տարուան:

Գ. Դոդոխեանց

Շ Ո Ի Շ Ա Ն Ի Կ

Է՛ր հեռանաս քո մայրենի աշխարհից,
Կարօտ թողուս սերտ բարեկամք քեզանից.
Մեր ամենիս դու մայր էիր գթառատ,
Արդ հեռանաս, մեղ մութ պատէ անփարատ:
Քո սուրբ ձեռօք մեր վէրքերը շատ անգամ,
Լուանայիր, դեզ գնէիր ամէն ժամ,

Քո մազերից ոլորէիր վիրակապ,
Քո բուրբ կեանքդ ազգիդ համար էր ազապ:
Արդ Հայոց զօրքն իւրեանց մօրից որբանայ,
Վրաց ազգը քո խնամօք պերճանայ,
Հայաստանը զրկի իւր սուրբ Շուշանից,
Վրաստանը բուրէ հոտով քաղցրալից:
Ուր որ երթաս, ուր որ լինիս տիրուհի,
Մեր սիրտ հոգին քեզ հետ տանիս մաքրուհի.
Գընաս բարեաւ մեր լոյս հաւատն քեզ ընդ,
Այն ու խաչը քեզ պահապան զօր գիշեր:

Յ. Կարինեանց

Ա Ր Բ Ո Ղ Ի Կ Տ Ա Կ Ը

(Փոխազրութիւն)

Ընկերը, մաշուելով պօտազրայից,
Շուտ կը հեռանամ ես ձեզանից,
Կարճ միջոցում լինելով մեռած,
Չէ՛ք տեսնիլ ինձ այսպէս արբած: (կրկնէ
2 անգ.)
Այն գինետան մէջ ինձ թաղեցէք,
Ուր ամենից շատ արբում էի,

Այնտեղ գերեզման պատրաստեցէք,
Ուր տակաւի տակ ես պարկէի:

Ոտներս դէպի պատն արէք,
Իսկ գլուխս դէպի ծորակը,
Որ երկու ձեռքով բռնէի ես,
Հացօղիով լիք մեծ բաժակը:

Ինձ հին տկի մէջ պատանի տեղ,
Լաւ փաթաթեցէք, կուպր քսեցէք
Եւ որպէս մեղքիս թողութեան դեղ,
Կէս թունկի գինի բերանս ամէք:

Անձէս թաղեցէք, չ'ածէք զանգակ,
Ի սէր Աստուծոյ, թաղմանս ժամանակ,
Բաժակ զարկէք դորա փոխանակ,
Գինով թրջեցէք արբողիս դիակ:

Դամբանական դուք չ'գրէք բառ,
Որքան ապրելուս, վարքիս համար,
Միայն ասել հինգ բառ մեծատառ.
«Սա էր արբեցող սաստիկ թշուառ»:

Բայց դեռ քանի որ չեմ մեռել,
Իերէք խմեմ կէս թունկի գինի,

Հոգեհանս գինու ուռմբի կարծելով՝
Գուցէ ձեռք չ'տայ, երբ արբած տեսնի:

Կամսար Տէր-Պաւսեանց

ԵՂՐԱՅՐ ԵՄՔ ՄԵՔ

Ի բիւր ձայնից բնութեան շքեղ,
Թէ երգ թռչին սիրողաբար,
Մատուցը կուսին ամենագեղ,
Թէ որ զարնեն փափուկ ըընար:
Չունին ձայն այնքան մի սիրուն,
Քան զանձկալի եղբայր անուն:
Տնւր ինձ քու ձեռքդ, եղբայր եմք մեր,
Որ մըըրկաւ էինք զատուած.
Բաղդին ամեն ոխ չարանենգ,
Ի մի համբոյր ցրուին 'ի բաց:
Ընդ աստեղօք ինչ կայ սիրուն,
Քան զանձկալի եղբայր անուն:
Երբ ալեւոր Մայր Հայաստան,
Տեսնէ զորդիս իւր քովէ քով.

Սրտին խորունկ վերջըն դաժան,
 Քաղցր արտասուաց բուժին ցողով:
 Ընդ աստեղօք ինչ կայ սիրուն,
 Քան զանձկալի եղբայր անուն:
 Մէկ տեղ լացինք մենք 'ի հընում,
 Եկէք դարձեալ յար անբաժան,
 Խառնենք զարտօսր և ըզխնդում,
 Որ բազմածնունդ ըլլայ մեր ջան:
 Ընդ աստեղօք ինչ կայ սիրուն,
 Քան զանձկալի եղբայր անուն:
 Մէկ տեղ յոգնինք, մէկ տեղ ցանենք,
 Մէկ տեղ թափին մեր քրտինքներ,
 Ըզհունձ բարեաց յերկինս հանենք,
 Որ կեանք առնուն Հայոց դաշտեր:
 Ընդ աստեղօք ինչ կայ սիրուն,
 Քան զանձկալի եղբայր անուն:

Մ. Պեփքաւիան

Ի ննջմանէդ արբայական, զարթիր, նազելի
 իմ: զարթիր,
 Եհաս նշոյն արեգական, զարթիր, նազելի
 իմ: զարթիր:
 Պատկեր սիրուն տիպ բոլորակ,
 Լրացելոյ լուսնոյն քատակ,
 Ո՛չ գտանի քեզ օրինակ, զարթիր, և այլն:
 Սյդ քո տեսիլդ զոր դու ունիս,
 Սրար ծառայ քեզ զգերիս,
 Սրեակէզ գուցէ լինիս, զարթիր, և այլն:
 Ղաբին սրտիւ քանի կոծամ,
 Է՛ վարդ կարմիր և անթառամ,
 Տես թէ զիարդ խղճալի կամ, զարթիր, և այլն:
 Տապ և խորչակ ժամանեցին,
 Չթերթք գեղոյդ այրել կամին,
 Քանզի էանց գիշերն մթին, զարթիր, և այլն:
 Է՛ աննման իմ գովելիս,
 'Ի մէջ ականց գեղ քո մատնիս,
 'Ի ռահեակ սոյն թուականիս, զարթիր, և այլն:

Թ սիրելի զաւակունքս
 Կ'Թափառին օտար աշխարհ.
 Ես ո՛ւր դիմեմ, ո՛ւր փնդըռեմ,
 Կ'ծառայեն այլոց խոնարհ:
 Եկայք, որդեակք իմ,
 Ձեր մօրն այցելութեան:
 Դարեր անցան, լուր մը 'չառի,
 Իմ քաջերս մեռան, կորան,
 Կուլմմ, արիւնս կը սառի,
 Մէկը չունիմ տայ ինձ դարման:
 Եկայք, որդեակք և այլն:
 Արիւնս ցամքած, սիրտս մաշած,
 Դէմքս է տխուր մինչ յաւիտեան,
 Եւ կարօտոյն իմ որդեկաց
 Պիտի իջնեմ սև գերեզման:
 Եկայք, որդեակք և այլն:
 Եւ դու, հովիւ Թափառական,
 Կ'երգես տխուր 'ի մէջ հովտաց.
 Ե'կ արտասուենք թանգ կորստեան
 Տխուր մահուան մեր որդեկաց:
 Եկայք, որդեակք և այլն:
 Իսկ դու, Կոստնկ իմ Հայրենեաց,
 Գնա հեռու աչքէս 'ի բաց,

Յետին ողջոյնս տօր զաւակացս.
 Ձի կեանքիս մէջ յոյս է մեռած:
 Եկայք, որդեակք իմ,
 Ձեր մօրն այցելութեան:

ԻՆՁ ՀԱՄԱՐ ՉԷ

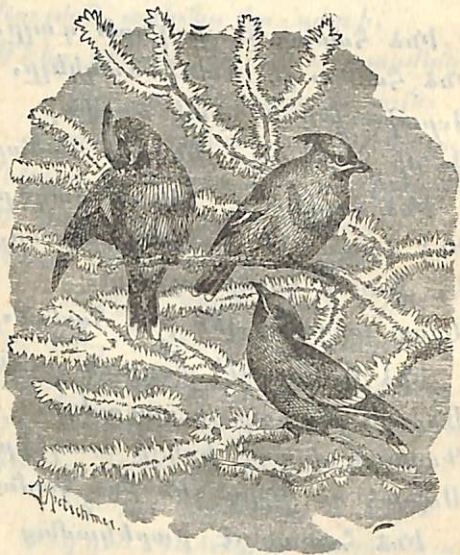
Ինձ համար չէ՛ դարնան գալը,
 Ինձ համար չէ՛ ծառի ծաղկելը,
 Ուրախութեան սրտի գրգիռը,
 Ոչ մի բերկրանք չեն ինձ համար:
 Ինձ համար չէ՛ կենաց բաղբը,
 Ինձ համար չէ՛ երջանկութիւնը,
 Եւ մրայօն կուտի աչքերը,
 Նոցա արցունք չեն ինձ համար:
 Ինձ համար չէ՛ փայլուն լուսնի
 Անտառ ու սար լուսաւորելը,
 Գարնան վարդի երգչի տաղերը,
 Սոխակ ու վարդ չեն ինձ համար:
 Ինձ համար չէ՛ բարեկամաց
 Մէկ տեղ սիրով տօն կատարելը:

Ձառիկ օրուայ ուրախ ասելը.
«Քրիստոս յարեալ» չէ՛ ինձ համար:

Ինձ համար չէ՛ ծնողաց լացը,
Ինձ համար չէ՛ աղջկայ տըխրելը,
Գերեզմանիս վրայ արտասուելը
Բարեկամաց՝ չէ՛ ինձ համար:

Բայց ինձ համար կու գայ ժամը,
Կ'երթամ՝ թշնամեաց պատերազմը,
Եւ մահառիթ սպանիչ գընդակը
Անդ պատրաստած է ինձ համար:

Ք. Պատկանեան

ԵՐԳ ՊԱՆԴՈՒԽՏ ՊԱՏԱՆԵԿԻ

Ծիծեռնակ, ծիծեռնակ,
Դու գարնան սիրուն թռչնակ,
Դէպի ռւր, ինձ ասս,
Թռչում ես այդպէս արագ:

Ա՛խ, թըռփր, ծիծեռնակ,
Ծընած տեղս-Աշտարակ,
Անդ շինիր քո բունը
Հայրենի կտուրի տակ:

Անդ հեռու ալևոր
Հայր ունիմ սգաւոր,
Ո՞ր միակ իւր օրդուն
Սպասում է օրէ օր:

Երբ տեսնես դու նորա,
Ինձնից շատ բարե արա՛,
Ասա թո՛ղ նըստի լայ
Իւր անբաղձ օրդու վերայ:

Դու պատմէ՛ թէ ինչպէս
Աստ անտէր ու խեղճ եմ ես,
Միշտ լալով, ողբալով՝
Կեանքս մաշուել, եղել կէս:

Ինձ համար ցերեկը՝
 Մուխ է շրջում արեգը,
 Գիշերը թաց աչքիս
 Քունը մօտ չի գալիս:
 Ասիր, որ չի բացուած՝
 Թառամեցայ միացած,
 Ես ծաղիկ գեղեցիկ՝
 Հայրենի հողից զրկած:
 Դէհ, սիրուն ծիծեռնակ,
 Հեռացիր, թռիր արագ
 Դէպ 'ի Հայոց երկիրը,
 Ծնած տեղս-Աշտարակ:

ԵՐԳ ՅԱՂԹԱԿԱՆ 1)

Կեցցէ՛ Շապուհ, կեցցէ՛ արքայ,
 Փառաց նա միշտ օրեր տեսնայ,
 Կեցցէ՛ օրուան այս յաղթութեամբ
 Եւ երբ արև փայլի անամբ:
 Իւր թշնամիբ փախչին հապճեպ
 Իրրի ըզմէգ լուսոյն հանդէպ:

1) Այս երգը առնուած է Արշակ Բ. ողբերգութիւնից:

Եւ տարածի իւր զօրութիւն
 Յոր վայր վաղէն նըշոյլք արփւոյն:
 Քեզի նման, Մաղդեգանց բաջ,
 Չեղաւ հզօր ոչ ոք յառաջ,
 Եւ ոչ յետոյ իսկ ոչ երբէք
 Լիցի յԱրիս և ոչ ուրեք:
 Կեցցէ՛ Շապուհ, կեցցէ՛ արքայ,
 Փառաց նա միշտ օրեր տեսնայ,
 Եւ տիրասէր զօրս իւր՝ ըզՊարս՝
 Իւր հետ տանի փառաց 'ի փառս:

Կապոյտ երկնքում
 Աստղեր են փայլում,
 Այլև լուսնեակը.
 Ամենից սիրուն,
 Ամենից փայլուն
 է արեգակը:
 Կանաչ դաշտերում
 Եւ այգիներում
 Ծաղիկներ շատ կան.
 Բայց չէ ոչ մինը
 Վարդի նմանը,
 Նա է բնութեան զարդ:

Սիրուն աղջիկներ,
 Ինչպէս ծաղիկներ,
 Ամեն տեղ շատ կան.
 Բայց իմ ընտրածը,
 Սրտիս սիրածը,
 Հրեշտակի է նման,

Գ. Բարխուդարեան

Կ Բ Ա Մ Բ Ա Մ Բ Ո Ւ Լ Ի

(Թարգ. ուսերէնից)

Կրամբամբուլին էս էն օղին է,
 Որ մեզի քաջ ծանօթ է;
 Որոյ համը չի տեսնելն
 Ուսանողին ամօթ է.
 Բայց հանապազ, իմ սիրելի,
 Մենք կոնծում ենք կրամբամբուլի:

Հայրս անդադար ինձ գրում է,
 «Որդի-ջան շուտ աւարտէ.
 Ժամանակդ արագ անցնում է,
 Տես, գրերդ լաւ սերտէ»:
 Բայց նորա պարոն որդին

կոնծում է կրամբամբուլի,
 Կրամբիմբամբուլի, Կրամբամբուլի:
 Թէ դարդն ու հոգսը ինձ ներում է,
 Թէ իմ քէֆը տեղը չէ',
 Թէ աղջիկը ինձ խաբում է
 Ու հաւատարիմ չէ՝
 Կ'ասեմ աղջիկ, իմ նազելի,
 Քու տեղ կ'սիրեմ կրամբամբուլի:

Թէ լերդս ու թռքըս իմ մաշուել է,
 Գլուխս էլ սաստիկ ցաւում է,
 Թէ որ խմելն ու քէֆ անելը
 Բըժիշկն ինձ արգելում է,
 Բայց ինչ ցաւ կ'ուզէ ըլի,
 Ես կ'կոնծեմ կրամբամբուլի:

Երբ մայրս ինձ մի հարս ճարել է,
 Ասում է որ՝ պըսակուեմ,
 Եւ պարտքն ու կարգն ինձ ստիպել է,
 Որ ես ճաշ ու քէֆ սարքեմ:
 Ես ճաշի տեղ, իմ սիրելի,
 Կ'առնում առատ կրամբամբուլի:

Բայց երբ կուգայ, կեանքիս վերջը,
 Մահս-էլ առաջիս տեսնեմ,
 Օղին կ'աձեմ բաժակիս մէջը,
 Հոգեհանիս-էլ կ'ասեմ:
 Վերջին անգամ, իմ պատուելի,

Ե՛կ տուաքացնե՛նք կրամբամբուլի,
կրամբիմբամբուլի, կրամբամբուլի:

Ք. Պատկանեան

ՊԱՆԴՈՒԽՏ ԱՌ ԿՈՒՆԿՆ

Կռննկ, ուստի կուգաս, ծառայ եմ ձայնիդ.
Կռննկ, մեր աշխարհէն խապրիկ մի չունիս.
Մի վաղեր՝ երամիդ շուտով կը հասնիս.
Կռննկ, մեր աշխարհէն խապրիկ մի չունիս:
Թողեր եմ ու եկեր եմ մըլքերս ու այգիս.
Քանի որ ան կ'անեմ կը բաղուի հոգիս,
Կռննկ, պահ մի կացիր, ձայնիկդ ի հոգիս.
Կռննկ, մեր աշխարհէն խապրիկ մի չունիս:
Քեզ խապար հարցնողին չիս տանիր տալապ.
Ձայնիկդ անուշ կու գայ բան դժբեր տօլապ.
Կռննկ, Պաղտատ իջնուս կամ թէ ի Հալապ,
Կռննկ, մեր աշխարհէն խապրիկ մի չունիս:
Սըրտերնիս կամեցաւ, ելանք գընացիրնք,
Այս սուտ սատընուորիս գարգերն իմացանք.

Աղուհացկեր մարդկանց կարօտ մընացանք.
Կռննկ, մեր աշխարհէն խապրիկ մի չունիս:
Աստընուորիս բաներն կամաց կամաց է,
Միթէ Աստուած լըսէ, գըռնակըն բացցէ,
Ղարիպին սիրան է սուգ, աչերն ի լացէ,
Կռննկ, մեր աշխարհէն խապրիկ մի չունիս:
Աստուած, քեզնէ խնդրեմ մուրվէթ ու բէրէմ.
Ղարիպին սիրան է խոց, ճիկերն է վէրէմ.
Կերած հացն է լեղի ու շուրն է հարամ.
Կռննկ, մեր աշխարհէն խապրիկ մի չունիս:
Ո՛չ ըզլուր օրն գիտեմ, ո՛չ ըզկիրակին.
Ձարկած է զիս շամփուրն, բըռնած կրակին.
Այրիլս չեմ հոգար, ձեզնէ կարօտ եմ.
Կռննկ, մեր աշխարհէն խապրիկ մի չունիս:
Պաղտատու կու գաս, կ'երթաս ի սէհրատ.
Թըղթիկ մի գրեր եմ, տամ քեզ ամանաթ.
Աստուած թո՛ղ վըկայ լինի բո վըրագ.
Տարեալ հասուսցես զայդ իմ սիրելեաց:
Գըրեր եմ մէջ թըղթիս՝ թէ հօս մընացի.
Օրիկ մի օրեր զաչերս չըբացի:
Սիրելիք, ձեզնէ կարօտ մընացի.
Կռննկ, մեր աշխարհէն խապրիկ մի չունիս:
Աշունն է մօտեցեր, գնալու ես թէտպիր.
Երամ ես ժողվեր հաղարներ ու բիւր,
Ինձ պատասխան չ'տուիր, ելար գնացիր.
Կռննկ, մեր աշխարհէն գընան, հեռացիր:

ԱՌ ԽՐԻՄԵԱՆ Ս. ՀԱՅՐԻԿ

Հայրիկ, հայրիկ, քո հայրենիք
 Վասպուրական մեր աշխարհ
 Վարդի փոխան քեզ փուշ բերաւ,
 Յաւերդ դառան բիւր հազար:

Մային եկաւ սոխակներով,
 Վարդի մի թուփ որոնեց,
 Իսպառ փշից մացառ գտաւ,
 Լալահառաչ ձայն տուաւ:

Հայրիկն ասաց՝ իմ հայրենեաց
 Փուշն անուշ է քան զվարդ.
 Ես այն փշոց մէջը դարձեալ,
 Կը որոնեմ սիրուն վարդ:

ԳԵՐԻ ՅՈՅՆ ԲԱՆՏՈՒՄԸ

Հայրենիք սրբազան,
 Իմ սիրուն աշխարհ,
 Թուշում եմ դէպի քեզ
 Հոգովս անդադար:

Բայց աւանդ, այս բանտում
 Փակուած եմ անտես,
 Պատերազմի դաշտում
 Չեմ կուում և ես:

Հանապազ տանջուեցայ
 Քո ճակատագրով,
 Սրտումն շղթայից
 Վէրքեր կրելով:

Թող այստեղ չարչարուիմ
 Անձանօթ՝ կապուած,
 Միայն քեզ, հայրենիք,
 Տեսնեմ ազատուած:

ՎԱՅՐ ԸՆԿՆՈՂ
ԱՍՏՂԵՐ

(Թարգմանութիւն)

Հայրիկ,

ասաց դուստրը հօրը,
Կապոյտ երկնքի վերայ
Ո՞րքան աստղեր փայլում
են վառ,
Ասես համար, թիւ չըկայ:

Ասում են որ ամենայն մարդ
Աստղիկ ունի երկնքում,
Ճշմարիտ է, աստ, հայրիկ,
Իմը սրտեղ է փայլում:
— Այն, դատրիկ, այդ աստղերը
Ունին հաշիւ ու համար,
Եւ մեղանից իւրաքանչիւր
Մի աստղ ունի իւր համար:

«Հայրիկ, տես տես, աստղը թռաւ
Յետքից պայծառ գիծ թողեց.

Աստղիկն ընկաւ երկնքիցը,
Միւս անգամ այլ չերևեց»:
— Ո՛վ իմ դատրիկ, հանգիստ կացիր,
Դա մեծատան մի աստղ էր,
Որ իւր օրում, իւր կեանքումը
Խիղճ ասածը չը գիտէր:
Ազքատները նորա դռնից
Գիշեր ցերեկ հալածված.
Մի մարդ չը կար նորան ծանօթ,
Որ չը շինէր վշտացած:

«Հայրիկ, տես, տես, աստղը թռաւ,
Յետքից պայծառ գիծ թողեց.
Աստղիկն ընկաւ երկնքիցը,
Միւս անգամ այլ չերևեց»:
— Ո՛վ իմ զաւակ, մի վրդովվիր,
Դա ազջկայ մի աստղ էր.
Որը իւր հօր ու մօր խօսքը
Իւր կեանքումը յարգած չէր:
Նա փախել էր իւրեանց անից...
Մուր էր բսել տան վերայ...
Իւր ծնողքը լացուցել էր,
Ինչքը վատնել անխնայ:
«Հայրիկ, դարձեալ թռաւ մի աստղ,
Վայր ընկաւ նա երկնքից.

Հայրիկ, ովի աստղն էր արդեօք,
Որ զրկուեցաւ իւր տեղից:

—Ո՛հ դստրիկս, հանգիստ կացիր,
Կեղծաւորի դա աստղ էր,

Որ իւր օրում ուղիղ մի խօսք

Մարդու երբէք ասած չէր:

Փարիսական իւր ձևերով

Աշխարհք խաբեց, զարմացուց,

Այդ պատճառով Աստուած նորա

Աստղի լոյսը խաւարցրուց.

«Հայրիկ, տես տես, մի աստղ թռաւ,

Եւ գիծ անգամ չը թողեց,

Աստղիկն ընկաւ երկնքիցը,

Միւս անգամ այլ չերևեց»:

—Ո՛հ, սիրական, խաղաղ մնա՛,

Բռնակալի դա աստղ էր,

Որ աշխարհք իւրեան գերի

Ծնած օրից կարծել էր:

Շատ հալածանք, շատ նեղութիւն

Պատճառեց նա իւր կեանքում.

Շատ տուն քանդեց, շատ մարդ զրկեց,

Գութ չունեցաւ իւր սրտում:

«Ապա այն ինչ աստղ է, հայրիկ,

Որ այնպէս պարզ վառվում է,

Նորա մաքուր պայծառ լոյսը

Զօրս կողմը բակ բռնել է»:

—Ո՛հ իմ դստրիկ, աղօթք արա.

Դա ծերրունու մի աստղ է,

Որ իւր կեանքում ոչ մի մարդու

Ոչինչ վնաս տուած չէ:

Այն լուսաւոր բախն է նորա

Առաքինի գործերը.

Աղօթք արա՛, որ երկարվին

Նորա կեանքի թելերը:

Շատ օր չանցաւ, երկնքիցը

Մի այլ վառ աստղ պակասեց.

Ո՛վի աստղիկն էր որ ընկաւ,

Բան հարցանող չ'երևեց:

Մինչ դեռ լուսինն արծաթափայլ

Լոյս էր տալիս գիշերին,

Խորհրդաւոր մինչ տիրել էր

Անվրդով խոր լուռութիւն,

Մի սրտաթափ, մաղերն արձակ

Վազեց աղջիկ սգաւոր

Դէպ 'ի գեղի գերեզմանը,

Ծունկ չօքեց մի շիրմի մօտ:

«Հայրիկ, աստղիկդ չէ փայլում,

Դու յաւիտեան քնեցիրը.

Առ ինձ քո մօտ, քո ծոց, քո գիրկ,

Ինչո՞ւ անտէր թողեցիր:

Իմ աստղիկն ասա՛ նոյնպէս,

Որ չը փայլի՛ հերիք է.

Այս աշխարհը ինձ առանց բեզ,
Մուժն ու խաւար մի բանտ է»:

Մի մարդ, չըկար, որ նկատէր,
Որ հետեւեալ գիշերին
Պակասեցաւ երկնքիցը
Մի պայծառ աստղ խնդագին:
Երբորդ օրը շատ սգաւորք
Փորեցին մի գերեզման,
Ուր թաղուեցաւ իւր հօր մօտին
Մարմինը խեղճ աղկան:

Հայրիկ, տես տես, աստղը թռաւ,
Յետքից պայծառ գիծ թողեց,
Աստղիկն ընկաւ երկնքիցը,
Միւս անգամ՝ այլ չերևեց...»

Կոմս Էմմանուէլ (Մ. Նալբանդեանց)

Հնազա բաջազունք,

Հայոց զաւակունք,

Առէք աղեղունք

Ի մահ երագունք:

1) Այս երգը առնուած է Արշակ Բ. սղբերգութիւնից:

Անտառը սպասեն
Կենդանիք սարսեն
Ձինուցդ՝ ՚ի ձայնէն.
Շեշտակի նետեր
Թափեցէք քաջեր
Յերէս անվհէր:

Վազեմը ուր վրտանդ,

Այս մեր ըզբօսանք.

Որոտց արշաւանք,

Մարտից են կրթանք,

Երթանք գունդ ՚ի գունդ,

Յազեզ և մըկունդ,

Յուսով սըրտաթունդ,

Շամիրեմը կենդանիս:

Իբր զթշնամիս

Ի մեր հայրենիս:

Ձի օր մ՛ալ նոյնպէս

Մարտին ՚ի հանդէս՝

Ձարնեմը մահազգեաց

Ձոտիս հայրենեաց.

Եւ յազթանակաւ

Լըցեալ աւարաւ,

Դառնամք քաջարշաւ:

Եւ ՚ի մեր դափնիք

Ծափ տան սիրելիք,

Պանծան հայրենիք:

Ի Մ Ե Ր Գ Ը

Հեռացել եմ իմ մայրենի աշխարհից,
 Սերտ բարեկամք անջատած են ինձանից,
 Թառամում եմ ես այս օտար երկրումը,
 Մենակ բըսած ծաղկի նըման դաշտումը:
 Կամաց կամաց տարիները անցնում են,
 Մեզ նորոգած գարուն, ամառ դարձնում են.
 Միայն իմ խեղճ կեանքը չունի ոչինչ նոր,
 Ինձ երեկը կրկնվում է միշտ այսօր:
 Ասպարիզիս նեղ է ճամբան ու փըշտ,
 Խեղճութիւնս համարում են ինձ ամօթ:
 Իմ վիճակին կարեկցութիւն մարդ չունի.
 «Դա, ասում են, իր կեանքումը դարդ չունի»:
 — Ես դարդ ունիմ, դարդըս մեծ է ու պէսպէս,
 Բայց չեն տեսնում ձեր աչերը կարճատես:
 Երբ ես մտայ անհիւրընկալ այս աշխարհ,
 Քանի ըսպէ բաղդը ժըպտաց ինձ պայծառ:
 Հն, ասացի, դարձել է իմ անիւր,
 Լըրացել է իմ վատ բաղդի չար թիւր»:
 Յանկարծ՝ փչեց անտուրթելի հիւսիսին,
 Թառամեցուց վարդ մանուշակ մայիսին:
 Այսպէս չորցուց իմ նազելի հասակը,
 Իմ անողորմ, անագորոյն վիճակը:
 Ախ, մօտեցիր օրհասական, օր մահուան,
 Բեր քու հեադ սև հող ու նեղ գերեզման:

Թնդ սառ լինի իմ նոր տանը յատակը.
 Ծանըր քարէ վըրէս ծածկած վերմակը:
 Բայց, ախ, երբ որ կ'անցնի ամիս ու տարի,
 Կը մամռոտի գերեզմանը այն քարի,
 Հեաքը անգամ չի մնալու իմ խաչին.
 Իմ անունը, իմ յիշատակ — կը կորչին:
 Բայց կ'ուզէի թողնել այստեղ մի արձան,
 Որ դարէ դար մընար, ամուր անկործան...:
 Ես երգեցի երգ ոլորուն ու անուշ.
 Իմ քնարի ձայնն էր մեղմիկ ու ըընքուշ,
 Միթէ այնքան անգուլթ կ'լինի Լետա գետ,
 Որ անունըս անգամ կ'անէ նա անհետ:

Ռ. Տ.-Գ. Պատկանես

(Ըստ եղանակին. (Ты душа-ль моя,
 Красная-дѣвица,
 Ты звѣзда-ль моя
 Ненаглядная).

Հանգիստ իմ անոյշ
 Անցար գնացիր:
 Միայն վերք անբոյժ
 Սրտումս թողեցիր:

Սոխակ գեղեցիկ
Կանաչ պարտիզում,
Երգելով քաղցրիկ
Ինձ չէ գրաւում:

Քեզանով միայն
Երջանիկ էի,
Տիկին ինքնիշխան
Ինձ կարծում էի:

Յերեկը մենակ,
Փակուած սենեակում
Ողբում եմ անյագ,
Ոչ ոք չէ լսում:

Դիշեր է գալիս —
Մահիճ եմ մանում:
Տրտում է հոգիս,
Քունս չէ տանում:

Մաղեր թուխ, երկայն,
Աչեր գրաւիչ,
Ի՛նչ հասակ, ի՛նչ ձայն
Ի՛նչ հոգի կտրիճ:

Ոհ, սիրաբա այրուած
Ողջ քեզ է կանչում:
Ողջ քո անմոռաց
Անունդ է յիշում:

Անդճւթ. ինձ խաբեց,
Ուրիշին սիրեց,

Ախ, նա ինձ դեռ վաղ է
Պատրաստեց դագաղ:

Ս. Ե. Շահագիզան

Հայոց աղջիկներ՝ ձեր հոգուն մտաղ,
Երբ միաս էք գալիս՝ ասում եմ ես ան,
Հալվում եմ, հալվում օտարութեան մէջ,
Ա՛խ, սիրտս խորվում, ցաւիս չիկայ վերջ:

Երբ կարմիր գինին բաժակումս ածած
Սեղանիս վերայ առաջըս է դրած,
Աչքըս ակամայ վըրան եմ ձգում,
Ձեր սիրուն պատկերն եմ մէջը տեսնում:

Տեսնում եմ և, ան, միտքս է մուրկում,
Դառն արտասուներով աչքըս պղղտորում,
Կարծում եմ բոլոր աշխարհ մթնեց,
Արևն էլ խաւրեց, էնգուր որ տխրեց:

Հայոց աղջիկներ, ձեր հոգուն մեռնեմ,
Ձեր սիրուն աչերն էլ երբ կը տեսնեմ,
Էն սե սե աչերն՝ սե ունբով պատած,
Կարծես՝ երկնային զալամով քաշած:

Էն սև սև աչերն, որ շատին սպանեց,
 Բայց էլի շատին դըժոխքից հանեց:
 Ես էլ կենդանի տեղովս եմ մեռած,
 Առանց կըրակի էրուած, խորոված:

Էլ երբ կը տեսնեմ ես ձեզ ման գալիս.
 Բաղ ու բաղչայում սէյրան անելիս,
 Ինչտեղ ամօթից վարդն էլ է դեղնում,
 Երբ որ ձեր կարմիր թըշերը տեսնում:

Բըլբուլն էլ վարդից ձեր ձայնը լսելիս՝
 Թըռչում է, թըռչում, ամպերում կորչում
 Եւ իր Արարչի տեսածն ասելիս
 Փնօք բեզ, Տէր Աստուած, փնօք բեզ է
 կանչում:

Հայոց աղջիկներ՝ ի՞նչ անում տամ ձեզ,
 Թէ հրեշտակ ասեմ՝ հրեշտակ չեմ տեսել,
 Թէ մարդ անուանեմ՝ բեղամաղ կ'անեմ,
 Ուրեմն ի՞նչ անեմ, մոլորուած եմ ես:

Մոլորուած եմ ես օտար աշխարում,
 Հաւատն էլ օտար, օտար և լեզուն,
 Աղջիկն էլ օտար ու ձեզ չի նըման,
 Հայոց աղջիկներ՝ դուք էք աննըման:

Ձեր սէրն է միայն սըրտումըս պահած,
 Ձեր սիրով միայն եմ ես կենդանի,
 Ձեր սէրը միայն էս կեանքս մաշուած
 Օտարութեան մէջ դեռ կը պահպանի:

Գևորգ Միքիմսեանց

Շ Ռ Ա Յ Լ Ո Ւ Թ Ի Ի Ն

(Թիֆլիսեցու գանգառներ)

Մէկը, տեհար-չլեապայով,
 Քաշած ձեռին շան կաշին,
 Շուշի կտորն աչքերին,
 Լուս ընկաւ քո առաջին:

Էսէնց է, մօզա է, մօզա է, մօզա է:
 Պետերբուրքումը միթօմ,
 Աւորաիլ է իր ուսում,
 Փիլիսօփայ է, կօսես,
 Խուրը տըկէմէն է խօսում:

Էսէնց է, մօզա է, և այլն:
 Մի ձեռը նա փըրկելով,
 Ունի շալվարի ջիբում,
 Կոտրատվելով՝ միւս ձեռով
 Իւզած մազերն է քօքում:

Էսէնց է, մօզա է և այլն:
 Ու բերնումը ծխելով
 Սատանայի փուրվարը,
 Մէջը կոտորած կատուի պէս,
 Երբ չափում են բուլվարը:

Էսէնց է, մօզա է և այլն:
 Մէկը, տեհնումիս, պոչը
 Թրև է տալիս դայրաթով,
 Կօսես, քուչէքի աւլելը

Վիր է կալի փողբաթով:

Էսէնց է, մօղա է և այլն:
Մէկէլն օլխարի նման

Էզնէն կապիլ է դըմակ,
Կօսես, դարբնի մինձ փուքսով
Փըչած ըլին իր բամակ:

Էսէնց է, մօղա է և այլն:

Ախ, էն դամբի պէս գործած
Էրեսների էն բուզը,

Սապոկների ճռճուցը՝

Քանդում են իմ ըղուզը...

Էսէնց է, մօղա է և այլն:

Զիմ կանացի, հնիս Աստու, Բարկուծիւնն իմ սանձել,

Սկսում եմ վնյ տալով՝

Մեր կնանիքն անիծել...

Էսէնց է, մօղա է և այլն:

Էդ անիծուած չար մօղան

Էլ չէ տեւում մէ տարի,

Գէլաքնուրի ծախողն

Էնքան չ'ունի մուշտարի:

Ե. Մէլիք-Յակօբեան

ՀՈՎՈՒԻ ԴԱՐՁԸ ՍԱՐԻՑ

Մնաք բարով, մարգեր,

Արօսներ փայլուն.

Ամառն անցկացաւ,

Հօտը գնում է տուն:

Մենք էլի կը գանք, կը արձրանանք սարը,

Երբ թռչունների կղարթեն երգերը,

Երբ ծաղիկները կձածկեն երկիրը,

Անոյ՛ ձայնիսին կվազեն ջրերը:

Մնաք բարով, մարգեր,

Արօսներ փայլուն.

Ամառն անցկացաւ,

Հօտը գնում է տուն:

Թարգմ. Բարխուդարեանց

ԱՐԱՔՍԻ ԱՐՏԱՍՈՒՆՔԸ

Մայր—Արաքսի փեքրով

Քայլամուրը գնում եմ,

Հին հին դարուց յիշատակ,

Ալեաց մէջը պըտում եմ:

Բայց նօրա միշտ յեղյեղուկ,

Պղտոր ջրով եզերքին.

Դարիւ դարիւ խփելով,

Փախչում էին լալագին:

Արաքս՝ ինչո՞ւ ձկանց հետ,
Պար չես բռնում մանկական.
Դու դեռ ծովը չը հասած,
Սըգաւոր ես ինձ նրման:

Ինչո՞ւ արցունք ցայտում ես
Քու սէգ հպարտ աչերից.
Ինչո՞ւ արագ փախչում ես,
Այդ հարազատ ափերից:

Մի պղտորիլ յատակդ,
Հանդարտ հոսէ խայտալով.
մանկութիւնը քո կարճ է,
Շուտ կը համնիս դէպ 'ի ծով:

Վարդի թփեր թո՛ղ բուսնին
Քու հիւրընկալ ափի մօտ.

Սոխակները նոցա մէջ
Երգեն մինչև առաւօտ:

Մշտադալար ուռիներ,
Սառ ծոցի մէջ քու ջրին.
Ճրկուն ոստըն ու տերև,
Թո՛ղ թաց անեն տապ օրին:

Ափերիդ մօտ երգելու
Հովիւք թո՛ղ գան համարձակ.
Գառն ու ուլը քու վճիտ,
Ձուրը մտնեն միշտ արձակ:

Մէջքը ուռցուց Արաքսը,
Փըրփուր հանեց իւր տակից,

Սմալի նման գոռալով
Էսպէս խօսեց յատակից:

«Խիզ՛իս, անմիտ պատանի,
Ներհըս ինչո՞ւ դարևոր
Վըրդովում ես, նօրօգում,
Իմ ցաւերը բիւրաւոր:

«Սիրելիի մահից յետ,
Ե՞րբ ես տեսել, որ այրին
Ոտքից ցգլուխ էճնուի
Իւր զարդերով թանկագին:

«Որի համար զարդարուիմ,
Որի աչքը հրապուրեմ:
Շատերն՝ ինձ են ատելի,
Շատերին ես օտար եմ,

«Կար ժամանակ, որ ես էլ,
Շըքեղազարդ հարսի պէս
Հազար ու բիւր պըչրանքով
Փախչում էի ափերէս:

«Յատակըս պարզ ու վըճիտ,
Կոհակներըս սլորուն.
Լուսաբերը մինչև այգ
Ձըրիս միջին էր լողում:

«Ի՞նչըս մնաց այն օրից,
Ո՞ր ջրամօտ գեղերըս,
Ո՞րը իմ շէն բաղաբից,
Ո՞ր բերկրալի տեղերըս:

«Տուրքը ջրի ամեն օր,
Իր սնուրը ծոցէն Արարատ
Մայրախնամ ինձ սընունդ-
Պարգեւում է լիառատ:

«Բայց ես այն սուրբ ջրերով,
Սուրբ-Ակօբի աղբիւրին
Պիտի ցօղեմ արտօրայք
Իմ ատելի օտարին:

«Կամ կենսատու իմ ջրով,
Ափերիս մօտ կըկըզած,
Իւր նամանքը կատարէ
Թուրք կամ Պարսիկը հօտած:

«Մինչ իմ որդիք—նվ գիտէ—
Ծարաւ, նօթի, անտէրունչ.
Օտար աշխարհ յածում են,
Թոյլ ոտքերով, կիսաշունչ:
«Հեռու, հեռու քըշեցին,
Բնիկ ազգը իմ Հայկեան.
Նորա տեղը ինձ տուին,
Ազգ անկրօն, մոլեկան:

«Դոցն համար զարդարեմ
Իմ հիւրընկալ ափերը.
Եւ կամ դոցն հրապուրեմ
Ճըպոտտ, պլշած աչերը:

«Քանի որ իմ զաւակունք,
Այսպէս կու մնան պանդուխտ»

Ինձ միշտ սըգւոր կը տեսնէք,
Այս է անխաբ իմ սուրբ ուխտ»:—
Էլ չը խօսեց արաբսը,
Յորձանք տուեց ահագին,
Օղակ օղակ օձի պէս
Առաջ սողեց մոլեգին:

Ռ. Տ.-Պ. Պատկանեան

ՄԱՅՐԵՆԻ ԼԵՁՈՒ

(Գերմաներէնից)

Մայրենի լեզու, մայրենի բարբառ,
Ախորժ, ընտանի իմ հոգու համար՝
Առաջին դու խօսք, ականջիս հասած,
Դու սիրոյ քաղցրիկ առաջին յօդուած,
Մանկական լեզուիս թոթովանք տըկար,
Հընչում ես իմ մէջ դու միշտ անդադար:
Գեղեցիկ լեզու, հրաշալի լեզու,
Այդ ինչպէս քաղցր հընչում ես ինձ դու:
Կամ իմ աւելի քաջ ծանօթանալ
Քո ճօխ գանձերին, հոգով հայանալ,
Ասես թէ ահա կանչում էին ինձ
Պապեր ու հայրեր խոր գերեզմանից:

Հընչիր դու հընչիր այժմ և յաւիտեն
 Մայրենի լեզու, բարբառ սիրական,
 Արի, բարձրացիր հնութեան փոշուց,
 Գնու իմ հայ լեզու, մոռացւած վազուց.
 Ըզգեցիր նոր կեանք սուրբ գրուածներով,
 Որ ամենայն սիրտ վառվի քո սիրով:
 Ամեն տեղ փչում է Աստուծոյ շունչը,
 Սուրբ է այն միւս այլ ձև ու ոճը,
 Բայց թէ աղօթել, գոհանալ պէտք էր,
 Իմ սըրտի սէրը յայտնել արժան էր,
 Իմ երանական մտածութիւնը—
 Ապա կը խօսեմ իմ մօրըս խօսքը:
 Ս. Նազարեանց

Ե Ր Կ Ո Ի Ք Ո Յ Ր

Մեզնից շատ առաջ կար մի թագաւոր,
 Հոգևով դեռ արի, գլխով ալևոր.
 Մեծ ծով էր պատել նորա աշխարհը,
 Ոսկի ասացին գիտունը այն դարը:
 Ունէր նա երկու մատաղհաս աղջիկ,
 Մինը խիստ տգեղ, միւսը գեղեցիկ:

Մի օր տգեղը ասաց միւսին.
 «Երթանք ծովի ափ, քոյրիկ միասին»:
 Սիրունը գնաց առաջից սրտում
 Տըգեղը ետնից ոխ պահած սրտում:
 Հաղիւ թէ ծովի ափին էր հասած,
 Իր սիրուն քրոջ գլուխը նա ցած:
 Կանչեց կիսամեռ սիրունը ջրից.
 «Քոյրիկ իմ, քոյրիկ, փրկէ ինձ մահից.
 Ես ունիմ տանը գեղեցիկ մանեակ,
 Ա՛ռ, էն քեզ լինի, պարգևէ ինձ կեանք»...
 —էն առանց քեզ էլ կարող եմ ստանալ,
 Ինձնից փրկութիւն դու բնաւ մի յուսալ—
 «Քոյրիկ, թէ այդ էլ քեզ չէ բաւական
 Կուտամ քեզ ոսկի պսակ պատուական».
 —էն առանց քեզ էլ կարող եմ ստանալ,
 Ինձնից փրկութիւն դուն բնաւ մի յուսալ.
 «Քոյրիկ, մի թողնիլ դու ինց անտէրունչ
 Քեզ սիրուն փեսաս կուտամ անտրտունջ»:
 Տգեղի սիրտը դարձել էր ժէռ քար
 Քրոջ խնդիրը թողեց անկատար:
 Չկնորար ծովը ձգեց մեծ ուռական,
 Բռնեց մարմինը սիրուն աղջկան.
 Ջրիցը հանեց դրեց ափի մօտ
 Շատ ծաղիկ ցանեց վրբան ու շատ խոտ:
 Մի աշուղ անցաւ, տեսաւ աղջկան,
 Լացեց ու առաւ, գրեց ուսի վրան.

Տարաւ իրան տուն այդ անգին գիւտը,
 Չորացուց նորա մարմնի դիւի հիւթը:
 Գեղեցիկ տաւիղ շինեց ոսկերից
 Քաղցրաձայն լարեր հիւսեց մազերից.
 Երբոր ամեն բան պատրաստեց կարգին,
 Գնաց արքունիք, տաւիղը ձեռքին.
 Երբ մըտաւ դահլիճ շքեղ զարդարած,
 Տեսաւ տըգեղին փեսի մօտ կանգնած.
 Բացեց բերանը, լարերին խփեց,
 Հիւրերի առջև քաղցրաձայն երգեց.
 «Հնչէ, իմ տաւիղ, հնչէ համարձակ.
 Հարազատ քոյրըս խլեց իմ պսակ.
 «Լսէ: իմ ծնող, լսէ սիրական,
 Հարազատ քոյրս խլեց իմ փեսան.
 Լսէ, ժողովուրդ, լսէ անխըռով
 Հարազատ քոյրըս գլորեց ինձ ծով»:
 Միւս օրը դահլիճք խարոյկ շինեցին,
 Մահապարտ բըրօջ մէջը գլորեցին:
 Հուրը պլպլաց, աղջիկը կանչեց.
 «Իմ մեղաց համար Աստուած ինձ պատժեց»:

ՈՒ Տ.Վ. Պատկանեան

ՈՐՍ ԱՐՇԱԿԱՅ

Մեծափառ արքայն մեր
 Ի յորս կամի ելանել,
 Լարեցէք աղեղներ,
 Որպէս մեղ է վայել:

Տիրասէր իշխաններ,
 Պատրաստ եղէք բաջօրէն,
 Արքայիս դառն ցաւեր
 Թող անդարձ ցրուեն:

Հնչեցէք փողերը
 Անուշաձայն երգերով.
 Որս Արշակ այն օրն
 Կամի ելանել:

Տրօփ ձիուց մեր հնչիւն
 Ի դաշան Պարսկաստանի
 Յուցանել Հայկազանց
 Եռանդն ու հօգին.

Յառաջ դուք ընթացէք,
 Ո՛վ քաջազունք, տալով արօփ
 Արձագանք ձեր ոտից
 Հնչեսցին տրոփ, տրոփ:

Մնասցես բարեաւ, սէր իմ, սէր,
 Հրաւէր մարտին սրօտաց՝

Թէ չեմ՝ բաջ ես ընկեր,
 Չ'կայ բաժին ինձ փառաց:
 Մի լար, հոգւոյս իմ հատոր,
 Գուցէ դառնամ, ո՛հ, մի լար,
 Թ'անկայ մարտին ես 'ի գոռ,
 Տեսցուք յերկինս մեր զիրեար:
 Եղբայրադաւ չէ նախանձ,
 Որ բորբոքեալ յիս վառի...

Մ. Պէտիկրաւեան

Վ Ա Ր Ժ Ա Տ Ո Ի Ն

«Մայրիկ՝ ինչո՞ւ այս խեղճը
 Ման է գալիս գըջըլտած,
 Ոտքը բոբիկ, գըլխաբաց,
 Ինքն էլ գրեթէ միշտ հարբած»:
 — Ո՛րդեակ՝ դա էլ քեզ նրման
 Մի օր տըղայ էր փոքրիկ.
 Բայց թողուցին անխընամ՝
 Ատրան մօտի վատ մարդիկ:
 Չուղարկեցին վարժատուն,
 Բարի խրատ չի տըլին,

Մընաց խեղճը անուսում,
 Ծոյլ ու անգործ բընաւին...
 Ինքըք դադէ, բըրէտէն¹⁾
 Օգուտ ունի՞ մեղուանոց:
 Նոյնպէս գիտցիր՝ տըգէտէն
 Երբէք չիկայ շահ մարդոց:
 Ա՛յն ժամանակ մեղ կուտան
 Մարդիկ հալաւ, տուն ու հաց,
 Երբ որ նորա կ'ստանան
 Մեզանից շահ՝ փոխադարձ...
 Այս պատճառաւ՝ այդ մարդը
 Ման է գալիս գըջըլտած,
 Ոտքը բոբիկ, գըլխաբաց,
 Ինքն էլ գրեթէ միշտ հարբած:—
 «Մայրիկ՝ չուղեմ ես նրման
 Լինել թշուած այդ մարդուն.
 Այսուհետեւ պիտ երթամ՝
 Ամենայն օր վարժատուն»:

Դամառ-Բարխալ

¹⁾ Երէտ, մեղրի նման մի տեսակ ճանճ է, որ մեղր չի պատրաստում, բայց, ասում են, սիրում է մեղր գողա՜նալ փեթակէն: Ձիերին սաստիկ խաչթում է: ОВОДЪ.

Մ Ա Յ Ի Ս

Մենք արժանացանք ուրախ մայիսին,
Ծառեր, ծաղիկներ ողջ կանաչեցին,
Կապոյտ երկնքում փոքրիկ ամպերը
Ուրախ ու զուարթ առաջ փազեցին:

Տերեւջատ ծառի ստուերներն տակ
Թռչուններն իրանց երգերն են երգում
Կանաչ դաշտերի փափուկ մարգերում
Պէսպէս կենդանիք ուրախ արածում:

Ճ Ա Խ Ա Բ Ա Կ

Մանիք, մանիք, իմ ճախարակ,
Մանիք, սիպտակ մալաչներ,
Մանիք, թելեր հաստ ու բարակ,
Որ ես հոգամ իմ ցաւեր:

Ձէթ եմ ածել ականջներըդ,
Նոր շինել եմ շրտուիկ,
Դէհ շուտ շարժիր լայն թևերըդ,
Ոստեր շինիր սրուլիկ:

Տիգրանիկս գուլբայ չունի,
Հանդ է գնում օտաբաց,
Գաբրիէլս չուխայ չունի,
Միշտ անում է սուգ ու լաց:

Չուալ չունինք, չաթու չունինք,
Ո՛չ սամոտէն, ոչ պարան,
Այսպէս աղքատ դեռ եղած չենք,
Կտրուել է ամեն բան:

Դեռ հարս էի որ գործեցի
Քանի կապերտ, խալիչա,
Բայց դրանցից շուտ զրկուեցի,
Հիմա չունինք մի բեշա,

Կարմիր օրս երբ սեւացաւ,
Եւ պարտք մնաց, թէև քիչ,
Պտրտատիրոջ սիրտն էլ սեցաւ,
Եկաւ տարաւ ամեն ինչ:

Մանիք, մանիք, իմ ճախարակ,
Մանիք, սիպտակ մալաչներ,
Մանիք թելեր հաստ ու բարակ,
Որ ես հոգամ իմ ցաւեր:

Ղ. Աղայեան

ՉԱԳՈՒԿ ԵՒ ԿԱՏՈՒ

Մեր ձագիկը փոսում նստած քընում է,
Ա՛խ, խեղճ ձագիկ, հիւանդ ես դու,

Որ չես ուզում կուտ ուտել,
Չագն ուտում է (3 անգամ):

Չագիկ մեր չար կատուից զգուշացիր,
Նա ունի սուր սուր ճանկեր,
Կտրող է քեզ փսասել:
Չագիկ թուաւ (3 անգամ):

Յորժամ եղև գարուն՝ արև ծագեցաւ,
Հարաւ հողմն հընչեաց, սառն հալեցաւ,
Երկիր կանաչեցաւ, ծառըն ծաղկեցաւ.

Խըմենք, եղբարք, գինի՝ մեզ անոյշ լինի,
Ածէք, խըմենք գինի, բանն Աստուած շինի:
Ո՛վ եղբարք, նստեալ էք ծաղկեալ ծառի տակ,
Չեռներիդ է գինին կարմիր ու յտակ,
Թասի մէջ անկանի ծաղիկ ըսպիտակ.
Խմենք և այլն:

Առէք կարմիր գինի և լցրէք շուտով,
Բերէք թաղայ գառն սինի սարփուշով,
Ղաբլու փլաւ ձգէք մեխակով նըշով,

Խմենք և այլն:
Թող չիման տեղ նստիմք, ջուր լինի և խոտ,
Կարմիր գինի խմենք մէկամէկի մօտ,

Միմեանց նուիրեմք զվարդ անուշահոտ.
Խմենք և այլն:

Վաղիւն ոչ գիտեմք՝ թէ զինչ ծընանի,
Մարդուս կեանքն վայրի ծաղիկի նըմանի,
Որ այսօր բացուել է՝ վաղիւն անցանի.
Խմենք և այլն:

Նոր գարուն, նոր արև, ծաղիկ շնորհագարդ,
Այսուհետև բացուի մանուշակ ու վարդ,
Չայն բիւլբիւլին, տատրակին լսէ ամեն մարդ.
Խմենք և այլն:

Այլ և խաղաղութեամբ խըմենք է հալալ,
Ո՛չ հարբել, գոռալ և ո՛չ բարկանալ,
Խմենք և այլն:

Գնա՛, լսյ ըր մեղքն, նախաշով Ադամ,
Աշխարքըս անցաւոր է, չէ՛ մընացական.
Գուր կերէք, խմեցէք, եղբարք սիրական,
Եւ օրհնեցէք զԱստուած այժմ և յաւիտեան:

Ադամ նախաւով, աբրգ

Ե Ր Գ

Յիշեսցուք ՚ի գիշերի զանուն ըր ատէր:
Բիշեսցեն սիրտը մեր զբան բարի և լեզուը մեր
պատմեսցեն զգործս երկնաւոր թագաւորիդ:

- ի մէջ գիշերի յարուցեալ խոստովանեսցուք
զքեզ Տէր:
- Ձաղօթս մեր տացուք քեզ Տէր 'ի գաւիթս
բո 'ի մէջ նոր Երուստղէմի:
- ի գիշերի համբարձցուք զձեռս մեր սրբու-
թեամբ առ քեզ Տէր:
- ի ձայն գոհութեան ամենայն հոգիք օրհնե-
ցէք զՏէր:
- Ձարթիք փառք իմ, զարթիք, և ես զար-
թեայց առաւօտուց, ալէ'լուիա¹⁾:
- Ձարթիք ընդ զուարթունս, մանկունք վերինն
Սիօնի, ալէ'լուիա:
- Ձարթիք, որդիք լուսոյ, 'ի յօրհնութիւն
հօրն լուսոյ, ալէ'լուիա:
- Ձարթիք, փրկեալք արեամբ, և տոնք զփառս
փրկողին, ալէ'լուիա:
- Ձարթիք, նոր ժողովուրդք, նոր երգս առեալ
նորոգողին, ալէ'լուիա:
- Ձարթիք, հարսունք հոգւով, սպասեալք գա-
լոյ սուրբ փեսային, ալէ'լուիա:
- Ձարթիք վառեալք լուսով ըստ իմաստուն
սուրբ կուսանացն, ալէ'լուիա:

1) «Ալէ'լուիա» բառ երբայեցոց «հալէ'լու-եա'հ»
Ալէ'լու նշանակում է զովեցէ'ք. իա, եահ, նշ.— զտէր կամ
զէն, ալէ'լուիա. օրհնեցէ'ք զԱստուած, կամ զովեցէ'ք
զՏէր (երգ փառաբանութեան)

- Ձարթիք, պաարաստեցէ'ք իւզ լապտերաց,
լերմ արտասուս, ալէ'լուիա:
- Ձարթիք և մի ննջէք, նման յիմար կուսից
նիրհէք, ալէ'լուիա:
- Ձարթիք, երկիրպագցուք և արտասուօր
դայս ասացուք, ալէ'լուիա:
- Ձարթիք, ընդէր ննջես Տէր, մի մերժեր
զմեզ իսպառ:
- Արի' Տէր օգնեա մեզ, տացուք անուանդ
քում զփառս:
- Այժմ և յաւէտ Հօր, և Որդւոյ, և սուրբ
Հոգւոյն, ամէն,
- Ձարթուցեալքս 'ի զբաղմանէ գիշերային
հանգստենէ:
- Շնորհեսցէ մեզ մարդասէր Տէր մխիթարու-
թիւն և 'ի սփոփանս եկեղեցւոյ:
- Ահիւ և դողութեամբ կացցուք 'ի յաղօթս:
Եկեալ խոստովանեսցուք զյանցանս:
- Եւ գտցուք 'ի Քրիստոսէ զբաւութիւն և
զմեծ զողորմութիւն:
- Ներսէս Կրայեցի, կարողիկոս ամենայն Հայոց

ՍՈՒԳ ԴՍՏԵՐ ՅԵՓՔԱՅԵԱՅ

Յառաւօտ կենաց կուսանիս,
Յարչալոյս աւուրց անմեղիս,
Խորշակ մահուան ասարածի,
Ա'խ, լոյս աչացս պակասի:

Այ ծանօթ լերինք և հովիտք,
 Այ պայծառ դաշտք ծաղկափթիթք,
 Ահա՛ ՚ի ձէնջ հրաժարիմ,
 Փութով երթայց ՚ի շիրիմ:
 Լացէ՛ք զիս, ո՞վ անտառք, բլլուրք,
 Լացէ՛ք հարք, մարք, եղբարք և քորք,
 Ձիս փոյթ զենցէ սուր ուխտին,
 Յօդուածքս այժմէն սարսափին:
 Արիւն իմ է գին փրկութեան,
 Իիցամոլ տանն Իսրայէլեան
 Մեղապարտքն ազատ մըան,
 Անմեղ կեանք իմ չբանան:
 Մայր իմ, ախ դու մի՛ շատ ցաւիր,
 Հօրս ուխտին բնաւ մի՛ ներհակիր:
 ՅԱտուած բարձրեալն Ղոյս քո գիր
 Բեր զգարդս իմ, մի՛ աըխրիր:
 Դուք դստերք տոհմին Յակովբեան,
 Շուրջ զինև կացէ՛ք միաբան,
 Երգեցէ՛ք զերգս հարսնութեան,
 Միշտ տօնեցէ՛ք զիմ վախճան:
 Ատուած մեծ՝ փառք Իսրայէլի,
 Ընկալ զիս իբր զհօա կընդրկի,
 Իբրև զգոհն Աբէլի,
 Իբրև որդին Սարրայի:
 Բաբունետց վրճիւ համաձայն
 Ո՛չ կարաց տալ մահուս խափան.

Լեր դու, Տէր իմ, օգնական,
 Դու հեշտ արս զիմ վախճան,
 Եղկելոյս ծընողք ցաւալի
 Մնասցեն առանց դաւակի,
 Տէր, տուր նոցա սիրտ արի,
 Մեղմեան զմորմօք դառն վըշտի:
 Աւանիկ՝ երամք հրեշտակաց
 Առ երկնիւք կան թևատարած,
 Ձիս հրաւիրեն յԱղին բաց,
 Ձիս կոչեն հարսք հօր փառաց:
 Նրկարեն քօլն իմ հարսնութեան
 Փոխարկի ՚ի պատան թաղման.
 Իմ պճնազարդ հարսնարան
 Եղև այս խոր գերեզման:
 Յուցէ՛ք ինձ զիմ մահու գործի,
 Ձսուրք զէն զօհիս արժանի,
 Արդ՝ ողջ լերուք, սիրելիք,
 Օրհնեալ է Տէր, պիղծ են զիք:

Գ. Վ. Ալամդարեան

Շուշան շան, քի համա՛ կինքս կէս էլաւ,
 Գու սրտի շահիլը վուչինչով չէլաւ,
 Ի՞նչ գէթ իմ արի քի, աաս՛, իմ հօքիս.
 Վուտնիրդ կու նընգնիմ՝ միղայ գուբամ քիդ

Էտէնց էլ քարեսիրտ՝ չիս պիտի ըլի,
 Անմիզ տիղը մարթուս՝ հալ ու մաշ անի,
 Ի՞նչ իս ասում իժում՝ քու խըճալըտանքիդ,
 Թէ փուր մատաղ անիս գլուխս՝ պատկըբքիդ:
 Ի՞նչ կուլի մէ ձէն տաս՝ ո՞վ իմ հոքէհան,
 Մէ սիրտս խիթարիս՝ չը դաղիս էթքան.
 Քու անուշ բերնեմէն մէ համով խօսին,
 Չարչարանքիս դիզն է՝ իմ բաղտիս հիմքն:
 Աստուծ սիրունութիւն՝ քի էնդուր էրիտ,
 Վուր օղօրմած ըլիս՝ պարուն սիրեկնիդ
 Վարցկ կօնիս, աչկի լուս, մէ տիսութիւն գաս,
 Է՛ս շուրբ տարածիս, մէ համբուրիլ տաս:

Գ Ա Ր Ո Ւ Ն

՛հ, ինչ անուշ և ինչպէս զով
 Առաւօտուց փըչես հովիկ,
 Ծաղկանց վըրայ դուրգուրալով
 Եւ մաղերուն կուսին փափկիկ,
 Բայց չես հովիկ իմ՝ հայրենեաց,

Գնն անցիր սըրտէս ՚ի բաց:

Ո՛հ, ինչ աղու և սրտադին

Ծառոց մէջէն երգես թռչնիկ,

Սիրոյ ժամերն ՚ի յանտառին

Ըզմայլեցան ՚ի քո ձայնիկ.

Բայց չես թռչնիկ իմ հայրենեաց,
 Գընն երգէ սըրտէս ՚ի բաց:

Ո՛հ, ինչ մրմունջ հանես վըտակ
 Ականակիտ և հանդարտիկ.
 Քո հայելոյդ մէջ անապակ
 Նային զիրենք վարդն ու աղջիկ,
 Բայց չես վըտակ իմ հայրենեաց,
 Գնն հոսէ սըրտէս ՚ի բաց:

Թէպէտ թռչնիկն ու հոլն Հայոց
 Աւերակաց չըջին վերայ,
 Թէպէտ պղտոր վըտակն Հայոց
 Նոճիներու մէջ կը սողայ,
 Նոքա հառնչք են հայրենեաց,
 Նոքա չ՛երթան սըրտէս ՚ի բաց:

Մ. ՊԷՇԻԿՊԱՇԵԱՆ

ԵՐԳ ԱՌ ՀԱՅՍՍՏՆ

Ո՛ղջոյն ընդ քեզ Հայաստան,
 Մեր գիւցազանց գերեզման.

Ողջոյն

Պսակեալ փառօք հայրենի:

Երկինք խրկէ Քեզ հրեշտակ,
Բիւր վարդօք ծըլին ոտքին տակ,
Իւր մէկ նայուածքն երկնագեղ
Քու արտասուացդ ըլլան դեղ:

Ո՛հ, ինչ անուշ նրւագներ
Պիտի հնչեն սոխակներ:
Երբ քու ճակատդ պսակէ
Ծաղկէտնեան դափնիէ:

Մանուկն յորոց կը խայտայ,
Եւ ծերունւոյն սիրտ յնծայ:
Երբոր նշոյլք կը ժպտին,
Հայ աստեղաց նորածին:

Ո՛հ, շիրմացդ քով ալ հանդչի
Անմահութեան վեհ ոգի,
Մինչ զուարթունք 'ի բարձանց
Պսակս սփռեն հայկազանց:

Փափուկ մատունքդ թնդ դրօշմեն
Այն տառերով ոսկեղէն.
Մեր սրտին մէջ «սէր և լոյս»,
Մեր հոգւոյն մէջ կեանք և յոյս:

Քու վշտերուդ փոխանակ
Երկինք կանգնեց յաղթանակ.
Քու վէրքերուդ ալ դարման՝
Քեզի Օրէնք շնորհեցան:

Ա. Յ. Արվազեայ

ՊԼՊՈՒԼՆ ԱՒԱՐԱՅՐԻ

Ո՛վ դու թարեկամ այրած սըրտերու,
Խօսնակ գէշերոյ, հոգեակ վարդերու,
Երգէ պըլպուլիկդ, երգէ ի սարեղ,
Ձանմահ քաջքն Հայոց երգէ հոգւոյս հետ.
Թաղէի վանուց ձէնիկդ ինձ դիպաւ,
Սըրտիկս՝ որ ի խաչն էր կիպ՝ թունտ առաւ.
Ի խաչին թեւէն թըռայ ու հասայ,
Կըտայ զքեզ 'ի դաշտ քաջին Վարդանայ:
Պըլպուլ, քեզ համար մեր հարչն ասացին,
Թէ չէ հաւ՝ պըլպուլ մեր Աւարայրին
Եղիշեայ հոգեակն է քաղցրագրուցիկ,
Որ զՎարդան ի վարդըն տեսնու կարմրիկ,
Ձրմեռն յանապատ կու գնայ կայ ի լաց,
ՅԱրտազ գայ դարունն ի թուփ վարդենեաց,
Երգել ու կանչել յեղիշէին ձայն,
Թէ պատասխանիկ մ'արդեօք տայ Վարդան,

Հ. Ղ. Արիսան

ՀԱՐՔԱԾ ՄԱՐԴՈՒ ԵՐԳ

(Գերմանականից)

Ուղիղ գնետունից ես տուն եմ գընում,
Փողոց, այ փողոց, էդ ինչ եմ տեսնում,
Այ գնամ թէ ձախ՝ ծուռ են երկունն էլ,
Փողոց, տեսնում եմ՝ դու էլ ես հարբել:

Լուսին ջան՝ ուխտը ինչի՞ է ծըռած,
Մէկ աչքըդ կապուել, միւսը կէս բաց.
Դու էլ ես կոնծել, այ դու անամոթ:
Ամաչիր ինձնից, վաղուցուան ծանօթ:

Բա՛ հստեղ, հստեղ, —տես լապտերներն էլ
Չեն կարող ուղիղ ոտքի վրայ կանգնել,
Մէկ պարզ են վառուում, մէկ՝ սաստիկ խաւար,
Կամ թէ՛ պատից պատ կըպչում անդադար:

Ախրէր՝ էս գիշեր ամենքն են հարբել,
Ինչ բան է մենակ մենակ ծով պահել,
Չէ, էդ կը լինի իսաակ գըթուլթուն,
Ուրեմն նորից դառնամ գինետուն:

Դ. Դոգոլսեանց

Ո՞րն է աշխարհ Հայաստան.
Մի՞թէ սա է Պարսկաստան,
Որի պատկերն է Սողոմ և Գոմոր,
Ընտանի կեանքն է Բաբելոնեան խմոր.
Չէ՛, չէ՛, չէ՛, չէ՛, չէ՛, սխալ է,
Մեր աշխարհն այլ է, մեր աշխարհն այլ է:

Ո՞րն է աշխարհ Հայաստան:
Մի՞թէ սա է Յունաստան,
Որ իր բռնութեամբ գերել է աշխարհ.
Ազգի ճիգն ու ջանքն յաւիտեան կործան.
Չէ՛, չէ՛, չէ՛, չէ՛, չէ՛, սխալ է,
Մեր աշխարհն այլ է, մեր աշխարհն այլ է:

Ո՞րն է աշխարհ Հայաստան.
Մի՞թէ սա է Տաճկաստան,
Ուր իրաւունքից կանայքն են զրկուած.
Կանանոցի մէջ կենդանի թաղուած:
Չէ՛, չէ՛, չէ՛, չէ՛, չէ՛, սխալ է,
Մեր աշխարհն այլ է, մեր աշխարհն այլ է:

Ո՞րն է աշխարհ Հայաստան.
Մի՞թէ սա է Փրանգստան,
Որ իր ճոխ զգեստոր տիրել է աշխարհ
Լուսաւորութեամբ առաջինն է նա:
Չէ՛, չէ՛, չէ՛, չէ՛, չէ՛, սխալ է
Մեր աշխարհն այլ է, մեր աշխարհն այլ է:

Ո՞րն է աշխարհ Հայաստան,
Ահա սա է Հայաստան,
Որ իր քաջութեամբ հաւատն ու կրօն
Պահպանել է մինչև ՚ի ցայսօր:
Հա, հա, հա, հա, հա, ճիշտ է,
Մեր աշխարհն այս է, մեր աշխարհն այս է,

Մ. Փ.

ՄԱՅՐԵՆԻ ԼԵԶՈՒ

Ո՞վ մեծաքանջ դու լեզու,
Ո՞վ հեշտ բարբառ մայրական,
Փափկահնչիւն քո բառերուդ
Նման այլ տեղ արդեօք կան:

Դու որ նախ ինձ հնչեցիր,
Նախ սիրոյ, ո՞հ, հեշտ խօսքեր,
Այն նախ գրեզ թոթովելս
Դեռ իմ մտքէն չէ ելեր:

Ի՞նչ դառն վիշտ է սրտիս,
Երբ օտար տեղ ու լեզու
Բռնի իրեն զիս կը քաշեն,
Սրտէս արիւն կը հեղու:

Ո՞հ, զայն օտար ես սիրել
Բնաւ չեմ կարող ՚ի սրտէ

Ձէ, այն չէ քաղցր իմ լեզու,
Որ սիրով զիս կ'ողջունէ:
Մայրենի անուշ լեզու,
Կեանց անսասան, կեանց յաւէտ,
Կեանց միշտ լեզուդ դու հայկարժան,
Կեանց ծաղկալից, ծաղկաւէտ:

Յ Ա Ղ Թ Ա Կ Ա Ն Ե Ր Գ

(Մարշ Նապօլիօն I-նի)

Ո՞վ երջանիկ օր անկաւ չար Շապուհ,
Հայոց աշխարհի անհաշտ թշնամին,
Այժմ վատ պարսիկ ու թշուառական,
Պիտի հնազանդի մեր արի սրին:
Կեցցէ վեհ Արշակ, քաջ, առիւծազօր,
Կեցցես յաւիտեան, ո՞վ դու մեր արքայ,
Դեռ քո պէս ո՞չ ոք չէ եղել հզօր,
Մատաղ քեզ մեր կեանք՝ երկինք են վկայ:

ԱՂՕԹՔ ՄԱՆԿԱՆՑ

Ո՞վ, երկնքի երկրի աէ՛ր:
Դու մեր բարի Հայր,
Խնդրում ենք քեզ, մաղթանքներս ընդունիր,

Եւ շնորհիր բարի միտք,
Որ լաւ ուսանինք,
Եւ բարի լինենք:

Պարտիզումը վարդեր բացուած կ'սպասին
սոխակին,

Առանց սոխակ թառամած կարօտ են
սպակին.

Արդեօք ո՞վ է, դուռն է թակում, ախ սիրտս
կը դողայ.

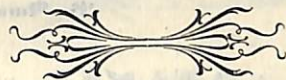
Իմ սիրունին ո՞ր է գնում, ախ սիրտս
կը դողայ:

Բացուիր, բացուիր, իմ նազելի
Սիրահարիս աչերը ինձ համար կարտասուին:

Գետակի ալիքները գնում են խայտալով,
Սիրահարի աչերը նայում արտասուելով:
Արդեօք ո՞վ է...

Թիթեռը ճրագի մօտ շրջում է անդադար,
Մինչ իր վերջ սիրակարօտ չ'ունի նա օր
դադար.

Սիրունին տանը նստած սպասում է եարին,
Քնարը ձեռն առած՝ նուագում լալագին:
Բացուիր, բացուիր և այլն:

Վ Ե Ր Ջ Ի Ն Վ Ա Ր Դ

(Գերմանականից)

Վերջին վարդ, վերջին վարդ,
Սիրականիս վերջին զարդ.

Նա բեզ հանեց իւր կրծքից, { կրկնէ.

Ինձ պարզեց վերջին վարդ:

Մանկութեան ոսկէ ժամերն

Անցել են անդառնալի,

Կորած սիրոյս յիշատակ, { կրկնէ:

Դու ես միայն, վերջին վարդ:

Գարնան օրերն անցել են,

Տօթ ամառն է ինձ էրում,

Միշտ սպասում եմ քու տեսքին, { կրկնէ:

Դուն ամառուան վերջին վարդ:

Երջանիկ կեանքիս օրերը

Ցաւ են դառել առաջիս,

Ուրիշ օրեր, ուրիշ կեանք
Միտքս բերի՛ր, վերջին վարդ: } կրկնէ:
Շատ չի տևի՛ կբացուի
Առաջիս սև գերեզման,
էս աշխարհից միայն բեզ } կրկնէ:
Հեռա կ'առնում, վերջին վարդ:

Ք. Պատկանեա՞մ

ԵՐԳ ԱԻԱԶԱԿԱՅ

Վառեց երկինք իւր լապտեր
Աւազակաց համար,
Հնչեն հողմունք փոթորիկ,
Աւազակաց համար,
Մեր պալատն է անտառ:

Խ մ բ ա պ ե ս .

Երբ—որ մեռնիմ, ո՞վ ընկերներ,
Գինիներով խօսք տուէր որ՝
Լի բաժակներ ձեռներիդ՝
Գար ու պարէք շիրմիս բոլոր.
Եւ առ 'ի դո՛հ մեծ բաւութեան՝
Հոգւոյս բարի պաղատելով՝
Պիտի ցօղէք իմ գերեզման գինիներով.

Գինիներով հարիւր բաժակ,
Գինիներով հարիւր տակառ,
Գինիներով, գինիներով:

Ա Ղ Ք Ա Տ Կ Ի Ն

(Գաղղիերէնից)

Յուրտը փչեց, ձմեռ սաստիկ.
Չիւնը ծածկեց գետինը,
Ամենայն մարդ մտաւ իւր տուն,
Պատսպարվիլ ջրախցը:
Ժամի դռնում դողդողալով
Կանգնած է մի աղքատ կին.
Նորա հանդերձը պատառ պատառ,
Չունի շապիկ իւր հագին.
Անհամարձակ նա իւր ձեռքը
Պարզում է անց կտցողին—
«Ողորմութիւն արէք, պարոն:
Անտուն, անտէր աղքատին»:
Ձեզ, սիրելիք, ասեմ ով էր
Այս խղճալի աղքատը,
Այն ցրտումը ոտաբորիկ
Կանգնած, ժամի դռնումը.

Շատ ժամանակ դեռ չէ անցել,
 Երբ նա փառքով ու պատուով
 Ման էր գալիս փողոցներում
 Իւր սեպհական կառքերով.

Այժմ, վախով նա իւր ձեռքը
 Պարզում է անց կայողին—

«Ողորմութիւն արէք, պարոն,
 Անտուն, անտէր աղքատին»:

Մինչ թատրոնում յայտնվում էր,

Մինչ խաղում էր հանդիսում,

Դիրգում էր թէատրոնը,

Նա դափնիք շատ էր հնձում.

Ժողովուրդը հաւաքվում էր

Մոտ թատրոնի պառչգամբին,

Չէր կշտանում նայել նորա

Քնքոյշ, չքնաղ երեսին,

Այժմ նորան չեն ճանաչում,

Մոռացել են բընաւին—

«Ողորմութիւն արէք, պարոն,

Անտուր, անտէր աղքատին»:

Ամենայն օր նորա դռնում,

Կանգնած էին շատ կառքեր.

Միշտ հասկերոյթ, ընթրիք, գինի,

Նուագարան ու տաղեր.

Ամենայն ոք ցանկանում էր

Լինիլ նորան բարեկամ:

Ամենայն ժամ նորան բաց էր
 Շուայլ քսակը մեծատան.

Այժմ գրկված ամեն բանից,

Չունի անգամ հացի գին—

Ողորմութիւն արէք, պարոն,

Անտուն, անտէր աղքատին»:

Ամենայն օր իւր մարմինը

Անուշահոտ ջրերով

Լուանում էր, մազը սանրում՝

Կրիայի սանըրով.

Նա հագնում էր բեհեզ, կերպաս,

Դիպակ, թաւիչ թանգազին.

Նը չգիտէր ինչ ասել է

Արծաթի կարօտութիւն,

Այժմ անլուայ, մազերն արձակ,

Չունի հագուստ թէև հին—

«Ողորմութիւն արէք, պարոն,

Անտուն, անտէր աղքատին»:

Նորա շքեղ ննջարանում

Բնակվում էր Աստղիկը,

Նորա օրգին փայփայում էր

Նորան ամբողջ գիշերը...

Ախտաբորբոք երիտասարդք

Իւրեանց անձը երջանիկ

Կը հաշուէին, եթէ լինէին

Նորա ձեռքում խաղալիք...

Այժմ՝ փողոցում քնում է նա
 Խոնաւ պատերի տակին—
 «Ողորմութիւն արէք, պարոն,
 Անտուն, անտէր աղքատին»

Ժամի դռնում նա կանգնած է,
 Աչքերը կօր, վիզը ճուկ.

Նորա նախկին բարեկամքը
 Չեն ասում նորան, «խղճուկ.
 Ե՛կ դու մեր մօտ, մեր կ'ամոքենք
 Քո վիճակի դառնութիւն».

Կը թուլացնենք ճակատագրիդ
 Խիստ հարուածի սաստկութիւն»:

Նա տանում է տառապելով
 Այս սոսկալի վշտերին—

«Ողորմութիւն արէք, պարոն,
 Անտուն, անտէր աղքատին»:

Կոմսս Էմմանուէլ (Միխայէլ Նալբանդեանց)

Քուն էղիւր, պալաս, աչքըդ խուփ արան,
 Նախշուն աչքերուդ քուն թող դայ վըրայ.

Օր օր օր պալաս, օր օր ու նանի,
 Իմ (այս անունի) ¹⁾ քունը կը տանի:

Օսկի խաչ վիզիդ՝ քեզի պահապան,
 Նարօտ կապիլ է ծայրէն տէրպապան:

Օր օր օր պալաս, օր օր ու նանի:
 Իմ (այս անունին) քունը կը տանի:

Մազի հիւլուններ կախել եմ ես ալ,
 Նաղար չես առնուլ, քուն էղիւր, մի՛ լալ:

Օր օր օր պալաս, օր օր ու նանի,
 Իմ (այս անունին) քունը կը տանի:

Աս քանի՛ մօրըդ անքուն աչքովը
 Անցել է օրեր օրօցքիդ բովը:

Օր օր օր պալաս, օր օր ու նանի,
 Իմ (այս անունին) քունը կը տանի:

1) Զօր օրինակ. իմ Արամիս, Նղիսարէթիս և այլն:

Օրոցքըդ օրքիմ, օրով բոյ քաշիս,
Մըղկրտան ծանով սիրտըս չի մաշիս:

Օր օր օր պալաս, օր օր ու նանի,
Իմ (այս անունին) քունը կը տանի:
Դուն-ալ քուն էղիր, ինձի ալ քուն տնւր,
Սուրբ Աստուածամայր (այս անունին) քուն
տնւր:

Օր օր օր պալաս, օր օր ու նանի,
Իմ (այս անունին) քունը կը տանի:

Պ Ա Ն Դ Խ Տ Ի Ե Ր Գ

Օտար երկիր, օտար պանդուխտ կը հեծեմ,
Դու հայրենիք, բեզ յիշելով կ'արտա-
սուեմ:

Ձը կայ ծնող, չը կան որդիք, քոյր, եղբայր,
Ձիք ամուսին, որով ցաւերս մեղմանայ.

Օտար երկիր, արև, աստղեր և լուսին,
Թէև պայծառ՝ ինձի խաւար կը թուին:

Բնակարանս՝ տխուր պանդուկ օտարաց,

Օդս օտար, ջուրս օտար, օտար հաց:
Ո՞ւր է հայրս, ո՞ւր է մայրս քաղցրանուն.
Ո՞ւր զաւակունքս, ո՞ւր սիրելիքս սի-
րասուն:
Սակայն ունեմ բովս Յիսուս, փրկէ զիս.
Նա օտար չէ՛, նա իմն է, սիրէ զիս:

ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ԵՐԳԵՐ

Լ Ո Ւ Ր Ի Կ

Ուստուն թունդիր մուխ,
 Կլոր աչքեր, ընքեր թուխ,
 Աժիր, Մուշն ու Բուլանուխ:
 Լուրիկ, ջանքմ լուրիկ,
 Բարխեմ, լուրիկ, լուրիկ,

Սուստուն երկու մարդ,
 Աչքս առաւ էղաւ դարդ,
 Դու կումանիր քեաֆուր վարդ:

Գացինք արտեր բունինք լոր,
 Աղջիկ տեսանք եայլի ձոր,
 Նման էր կարմիր խնձոր:

Սուստա բարի լուսուն,
 Քո խալան հարիւր յիսուն
 Վերցի զարկի վըր բուրսուն:

Առաւօտ թափիր փոշին,
 Իմ դօշն առնի, քո դօշին,
 Ինչ որ հալուէն մըչ լօշին:

Իրիշկէ դէմ աղօթբան,
 Դաշտ կրանի ձեր գուլթան:
 Քընց զըմէն քաղցր է վաթան:

Ա Ր Ա Ձ

Արագն եկաւ լափին տալով,
 Ժեռ քարերին ափին տալով,
 Որտեղ թաղեմ ես իմ դարդը,
 Չոր գլուխս, տափին տալով:

Այ իմ Արաղ, շուրդ վարար,
 Սիրուն եարիս եարաք տեսնը.
 Ես չհասայ իմ մուրազին,
 Արնդ, եարաք կարօտս առնը:

Ամպերն ընկան Մասիս սարին,
 Կարօտ մնացի ես իմ եարին,

Աստուած սիրես, էրուած սրախ
 Զուղապ բերես եկող տարին:

Գիշերն անբուն գիր կգրեմ,
 Արտասուքս գետ կըշինեմ,
 Արնդ, ծէգը շրիդ չառած,
 Իմ սե դարդը բեզ կբերեմ:

Կասես շողքը քարին ընկաւ,
 Կրակն իմ սրախն ընկաւ,
 Կամար ունքից, թուխ աչքիցը,
 Յաւն իմ ջիւան ջանին ընկաւ:

Յ. Յովհաննիսեան

«ԿՈՅՐ ԱՇՈՒՂ»-ից

Ա՛խ, երբ իմ էլ աչքը բաց էր,
 Տեսնում էի ամեն բան,
 Զեզ պէս ես էլ, ո՛վ պարօններ,
 Ուրախ էի մշտական:

Տեսնում էի ես ծաղկազարդ
 Ինձ միշտ ծանօթ բլուրներ,

Կարկաչահոս վտակ զուարթ
Հեռանում և գնում էր:

Ես հիացմամբ տեսնում էի
Արարչագործ բնութիւն,
Արծաթափայլ չքնաղ լուսին
Եւ ոսկեշող արեին:

Բայց ախ, հիմայ ո՞վ սիրելիք,
Ձեմ տեսնում և ոչ մէկին.
Ոչ արեգակը պայծառիկ,
Եւ ոչ աստղեր, ոչ լուսին:

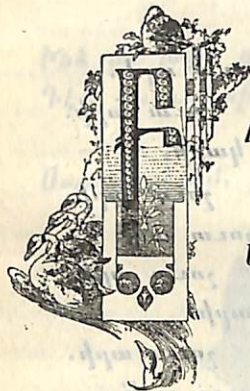
Ո՛հ, իմացէք, հայ եղբայրներ,
Ականջ արէք բան ասեմ:
Ձեր խեղճ եղբարց բաշած վշտեր,
Եւ նեղութիւնք ձեզ պատմեմ:

Ես այլևս չէի տեսնում
Թալանած տունն հայ մարդի,
Ականջներս էր միայն լսում
Անիրաւ ձայնը քրդի:

«Վերցրու Հասան, ասում էր նա,
Այս գեղեցիկ աղջկան.
Վերցրու և դու հետք գնա
Գէպ՝ իմ սպիտակ չափիրը»:

... Ա՛խ, երանի՛ էր իմ ձեռին
Փոխանակ այս քնարս,
Լինէր հրացան, վառօդ, գնդակ,
Բոպէմ տեսնէր աչերս...

Գ. Ս.

ԽԱՆՈՒՄ ԵՒՍ. ՋԱՆ

Երգիցը դուրս ելա Ալա-
գեազ տեսայ,
Խանում եւա ջան,
Սբարան աչքերիս դուման
ա դառել.
Դուն կեցիր բարով,
Ես կերթամ յալով.
Լալով ողբալով,
Քոչ ու բարխանով,
Սարեր մանգալով:

Ոչխարն էս դին կարծայ, էնդին գառները
Կանչցեր են ծաղիկները, ծառները:
Արի երթանք քու մանգալած արտերը,
Քեզի տեսայ, թաժացան իմ դարդերը:

Ձեռ ու ոտս կապին՝ բերդը գրեցին,
 Ձուխա, շալուար լալով տունը բերեցին:
 Ես Աղէկն եմ Ձամուլեցի մէկ շիւան,
 Տուժսազ էղայ ըստուց չուրի Երևան:

Դէ՛հ շուտ արի, ախ շուտ արի,
 շուտ արի.
 Նոր լէ՛հինդ դեռ մի՛ կարի,
 շուտ արի.
 Դէ՛հ շուտ արի՛, ախ շուտ արի
 շուտ արի.
 Թող խնոցին էգուց հարի
 շուտ արի.
 Դէ՛հ շուտ արի, ախ շուտ արի՛,
 շուտ արի.
 Բռնի ձեռքից դու քո եարի,
 շուտ արի.
 Դէ՛հ շուտ արի, ախ շուտ արի,
 շուտ արի,
 Քեզի պէտք չէ՛ գանձն աշխարհի,
 շուտ արի.

Դէ՛հ շուտ արի, ախ շուտ արի,
 շուտ արի.
 Խնչպէս լինի, հնարք ճարի,
 շուտ արի.
 Դէ՛հ շուտ արի, ախ շուտ արի,
 շուտ արի.
 Դու ինձ այդքան մի չարչարի,
 շուտ արի.
 Դէ՛հ շուտ արի, ախ շուտ արի,
 շուտ արի:
 Ինձ մի խփի դու չոր քարի, շուտ արի,
 Դէ՛հ շուտ արի, ախ շուտ արի,
 շուտ արի.
 Սպասում եմ, շուտ գուրս արի,
 մտաս արի:

Դէ՛ գնա կիզամ, վայ գնա կիզամ, շուտ
 կիզամ,
 Նխշուն միզարս առնիմ՝ յիզամ, շուտ
 կիզամ:
 Դէ՛ գնա կիզամ, վայ գնա կիզամ, շուտ
 կիզամ:

Կարմիր սօլերս հաղնիմ՝ իգամ, շուտ
 կիգամ:
 Դէ գնա կիգամ, վայ գնա կիգամ, շուտ
 կիգամ,
 Խօրօտ բըճերս առնիմ՝ իգամ, շուտ կիգամ:
 Դէ գնա կիգամ, վայ գնա կիգամ, շուտ
 կիգամ,
 Գլխուս լաշին առնիմ իգամ, շուտ կիգամ:
 Դէ գնա կիգամ, վայ գնա կիգամ, շուտ
 կիգամ,
 Թափալիկներս առնիմ իգամ, շուտ կիգամ:
 Դէ գնա կիգամ, վայ գնա կիգամ, շուտ
 կիգամ,
 Ապըռջաններս առնիմ իգամ, շուտ կիգամ:
 Դէ գնա կիգամ, վայ գնա կիգամ, շուտ
 կիգամ,
 Միզրիս կապերն առնիմ իգամ, շուտ կիգամ:
 Դէ գնա կիգամ, վայ գնա կիգամ, շուտ
 կիգամ,
 Էրեսնոցներս առնիմ իգամ, շուտ կիգամ:
 Դէ գնա կիգամ, վայ գնա կիգամ, շուտ
 կիգամ,
 Դեղ ու դեղդիրս առնիմ իգամ, շուտ
 կիգամ:

ՊԱՆԴՈՒԽՏ ՄՇԵՑՈՒ ԵՐԳԸ

օթն օր, եօթն գիշեր,
 Շախկամնի դօտիս թոռմշեր,
 Եար մղիկ դռնէն դուրս չեղնայ,
 Փշուրմի սիրտ մըղիկ խովսայ—
 Վայլէ, վայլէ, վայլէ, վայլէ...
 Երթամ Ստանբուլ,
 Դադիմ փարա բօլ,
 Իմ եարի համար
 Առնիմ ջուխտ մի սօլ.
 Արի՛, եար, արի՛,
 Խուով մի կենայ,
 Աստուորիս բան՝
 Եսր, մղիկ չի մնայ:

Առնիմ զտանբուրէն
 Յեղնամ քու մամուլ յէրթիս,
 Զիմ կաբվու անուշ ձէննի լսիս,
 Եսր, անուշ քնէդի զարթիս:
 Վայլէ, վայլէ, վայլէ...
 Կայներ ես յիգին՝
 Խաղող կու բաղես,
 Շամամ ծծերով՝
 Շաքար կու մաղես.

Արմատ բիչաղով՝

Զիմ սիրա կու դաղես:

Արի, եար, արի և այլն:

Վայ, սանխէր կիվկիվ,

Դու գացիր ի Մուշ բարով,

էլ չըս յիգայ հազար տարով,

Խարս պարկե տղայ բերէ,

Առջնեկ լէ գուլթան կու վարէ—

Վայլէ, վայլէ, վայլէ...

Քամբախ Բուլանըխ

Ինչ անուշ գեղ է,

Երկուսս մէ շապիկ՝

Փողպատնի նեղ է,

Եարիս մէ պագնի

Սրտիս ի դեղ է:

Արի, եար, արի և այլն:

Մկլօրսի քամբախ էրկրէն,

Խաբրիկ մէ էկեր—

Թ՛ Տաճիկ լցուեր գեղ,

Զըմմէն թալներ ու տարեր,

Վայլէ, վայլէ, վայլէ և այլն:

Խայեր, վախ, Խայեր,

Շիւարէք մացեր,

Զիմնաք մըր էրկրի

Լացերն ու թացեր:

Արի, եար, արի և այլն,

Ա Ջ Ո Ւ Ե Ր Գ Ը

Ես ի՞նչ կենեմ կով ու կթան,

Որ մենք չունինք չուլթ ու գուլթան:

Ազի, ազի, ազի, ազի,

Ազու դարդերն էր սարերով

Անուշ, անուշ, անուշ, անուշ:

Զահէլ եմ, ջիւան եմ, չեմ երթայ

Ազի ջան: (Կրկնել տների վերջում):

Անարատ կաթ Աստուածածին,

Դու սնղ պահէ նանու բալին:

Արեն ելաւ կամար կամար,

էս լուրն էլաւ մեզի համար:

էլ մենք չունինք մխիթարանք.

Երկնուց գետին ընկանք, կորանք:

Մասնայ սարերը փուս էր,
Խեղճ մշեցուն աչքի լոյս էր:

Խաչը տարան քցին շուրը
Նոր եկաւ մեզի էս լուրը:

Ղշերն էկան ծառին թառան
Անուշ բալիս ձեռնէս առան:

Էլ ֆիզանս, մեր տուն չկայ
Գիշերն աչքերս էլ բուն չի գայ:

Երթիկ, երթիկ բռնել ես,
Երթիկայ տակին կռնել ես.

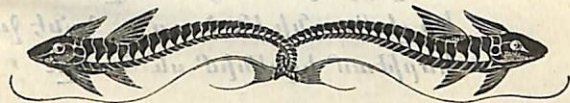
Տուն արի, տուն արի, տուն արի եար
Մթնել ա, տուն արի, անջիգար եար:
Կանչումեմ, եար արի, եարալու եար:

Ձէն տուի՝ ձէնս չառար,
Մագեամ ընձէն շորե՛լ ես:

Չուն դնեմ թաւէն խաշեմ,
Ելնեմ երթիկը աշեմ,
Տեանեմ եարս դալիս ա,
Չօքեմ չաքմէքը քաշեմ:

Հանդէն դաս գեղը մտնես,
Իմ քցած տեղը մտնես,
Ընձէն գիւման եար բռնես,
Բեմուրատ հողը մանես:

Մառներ, դուք ծիրան միք տայ,
Ճղներ, դուք էլ բար միք տայ,
Ես զարիբ եմ, դոնախ եմ,
Դարդերս իրար միք տայ:

Հ Ա Բ Բ Ա Ն

Հաբրբան. Էսօր ամպ ա պարզում չի,
Սիպտակ դէյրեն սազում չի,
Օխտը տարի ալ հագնիս, ջանէ ջան,
Սիրտդ սե ա սազում չի:

»

Պուճուր աղջիկ զալում ես,
Մագերդ սղալում ես.

Ամեն ինձի տեսնելիս, ջանէ ջան,
Աչքով ունքով անու՛մ ես:

» Ամպելա բուժա-բուժա
Կերածդ կարմիր թուժա
Ես սիրել եմ, ես կառնեմ, ջանէ ջան,
Թող գեղով ասեն սուտ ա:

» Կայնել ես ախա-պախայ
Եայլուղիդ տուտը կախա
Սև տղայ, սիպտակ աղջիկ, ջանէ ջան,
Բռնել են իրար եախայ:

» Արազն յընցայ էն կուռը,
Քաղեցի դաստայ նուռը,
Ես չեմ առնի էն ծուռը, ջանէ ջան.
Կերթամ կընկնիմ սև ջուրը:

ԼՈՒՍՆԱԿ ԴՈՒ ԱՆՅԻՐ ՔՆԱ

Լուսնակ, դու անցիր գնա,
Հօյ, նազանձ նազանձ,
Կանգ առ դու անցիր գնա,

Գիւլ նազանձ նազանձ,
Եար ջան դուն բարով արի՛,
Կանաչ սարերով արի՛,
Կարմիր սօլերով արի՛:

Երբ որ տեսնես իմ եարին,
Բարև տուր անցիր, գնա:

Երկեն դոմը սալած է,
Այ ձին մէջը նալած է,
Այ ձին նալը ինչ կ'անէ,
Սիրունը խալն ինչ կանէ:

Վարդի ծառին փուշ կըլի
Նուշի ծառին նուշ կըլի.
Էրնեկ էն աղջկանը,
Սիրած եարին դուշ կըլի:

ԵՐԳ ՇԻՆԱԿԱՆԱՑ

Լուսնակն անուշ հոփն անուշ

Վայ լէ, լէ, լէ, լէ,

Վայ լօ, լօ, լօ, լօ, լօ:

Շինականի բունն անուշ, Վայ լէ...

Ծագեց լուսնակն երկնուց, »

Հովուի փողն էր անուշ, վայ լէ...
 Հոտաղն եղներ կարածայ, »
 Մածկալ պառկեր բունն անուշ »
 Ձղզղուն քամին կրփէ, »
 Մովային հովն էր անուշ: »
 Դաշտեր, ծովեր մնջեր են, »
 Ջրեր գլգլան ձէնն անուշ, »
 Հաւքեր թըռան իրանց բուն, »
 Բլբուլի տաղն էր անուշ: »
 Անմահական հոտ բուրէր, »
 Քեաֆուր վարդի հոտն անուշ: »

ԾԱՄԵՐԴ, ԾԱՄԵՐԴ

Ծառի վերայ բացուել է կարմիր վարդը,
 Քեզի դուրպան ես կը տանեմ քու գարդը.

Ծամերդ, ծամերդ,

Շեկոյ ջան մազերդ,

Սիրունիկ ունքերդ:

Ձոր ու գիշեր կբաշեմ բու կարօտդ

Չմեռնէի ըիչ մնայի բու մօտդ.

Ծամերդ, ծամերդ...

Լալէն աչքերիս մէջն է ցաւն ընկել
 Քո սիրովդ ես շատ դռներ եմ ընկել:
 Ծամերդ, ծամերդ...

Թէկուզ հոգիս էլ որ յեջնի բերնիցս
 Քո անունդ դուրս չեմ հանի մտքիցս:
 Ծամերդ, ծամերդ...

Քանի անգամ ձեր դռներէն անցել եմ,
 Չեռքս դռան վրայ դրած լացել եմ:
 Ծամերդ, ծամերդ...

Ծառիս տակը մանուշակ,
 ջան գիւլում՝ ջան ջան,
 Իմ եարը քանց քեզ շիշակ,
 ջան ծաղիկ՝ ջան ջան,
 Ութ թումանից անց կենամ,
 ջան գիւլում՝ ջան ջան,
 Քեզ կ'անեմ եարիս մշակ,
 ջան ծաղիկ՝ ջան ջան:
 Խնձոր ունիմ կծած ա,
 ջան գիւլում՝ և այլն:
 Չորս կողմն արծաթած ա.

Աղբերս ուզեց, տուի ոչ,

Ազիդ եարի զրկած ա:

Ձուրը գալիս ա լափ տալով,

Երկու խնձոր ծափ տալով.

Հորէն եարս գալիս ա,

Ալ գգակը թափ տալով:

Իմ ախպէրս ծառի տակին,

Սաղմոսը կռան տակին,

Սաղմոսը անգիր է արել,

Լեզուն բիւլբիւլ է դառել:

Մեր դրանը ուռի ծառ,

Ոսկէ կարաւ վրբէն թառ.

Երթայր ու գայր օրօր տայր,

Ալւան ծաղիկ տոնիլ տայր:

Անձրև եկաւ շաղալէն,

Ուռու տերև դողալէն.

Հրէս եկաւ իմ ախպէրն,

Ալ ձին տակին խաղալէն:

Մեր դրան առաջին մի դարան

Աղջկերքն եկան նի դառան.

Շատ խաղացին ու շարուեցան,

Շարած մարգարիտ դառան:

Յընցաւ տարին հայոցս էլ փառքն յընցաւ
հետ,

Իրախտի սարէն գարունն յետին բարեն ետ:

Կարիճք առած զէնքերն, իջան տակ հողին,

Վախ մեր գլխուն, սև մուր եկաւ էն օրին:

Հայու աչքեր թող մեզի լան,

Ա՛խ մեզ լան, վախ մեզ լան:

Հայեր, գերի եղանք բաղդին անողօք,

Աստուած, հրեշտակ, մարդ չսեց մեր բողօք,

Մեր լալէլու ձէն ծածկուաւ Տարնոյ տակ,

Մշու դաշտեր պահեն սրտիս հառաչանք:

Հայու աշուղք թող մեզի լան,

Ա՛խ մեզ լան, վախ մեզ լան:

Մատղաշ աղջիկն ու հարս հալաւ մի շունի:

Որ իր մարմին անօրէնի դէմ ծածկի,

Էնպէս դրած ձեռքերն աչից ամչկոտ,

Գուժի սիրոյ ողորմութեան է կարօտ:

Հայ աղջիկներ թող մեզի լան,

Հայու հարսներ թող մեզի լան:

Կեցէ՛ք, Մշու դաշտի քամիք դուք կեցէ՛ք,

Մեր ուրբերու բարեն էլ ձեր հետ տարէք,

Ու երբ ընցնիք սուրբ օրէնքի կամարից,
 Հոնկուց ըսէք խարիպ մեր հայ աղբերից:
 Էլ ի՞նչ պէտք է, որ մեզի լան,
 Ա՛խ մեզ լան, վախ մեզ լան:

Մացէք բարով, իմ հեր ու մեր, ըուր, ախպէր.
 Մացէք բարով ծանօթ սարեր ու դաշտեր,
 Գուցէ մեռնիմ էլ չտեսնիմ այսուհետ,
 Դարդ մի էնէք. դուշման տարեր եմ իմ հետ:

ՉՈՒՐ ԵՐԲ ՄՆԱՄ

Չուր երբ մնամ գէլու դռներ,
 Երթամ գտնիմ զիմ խեղճ գառներ,
 Սուքեմ զիմ պաղչայի ծառներ.
 Զարթիր լսօ, մըռնիմ քզի:

Գրող տանի քուրդ Հասօյին,
 Սպանել է ջոլ Ափօյին,
 Իլլած մացեր Արաքօյին,
 Զարթիր լսօ, օգնէ Խային:

Դէն իշկէ գալսոյն ո՞վ է,
 Քաջ Արաքօն բազդաւոր է,

Կարմիր իրիցանց զինւորն է
 Զարթիր լսօ, մըռնիմ քզի:

Խեղճ մէտցին մնաց լալով,
 Հեռու երկրներ ման դալով,
 Մեռաւ թուրքի պարտքը տալով,
 Զարթիր լսօ, մըռնիմ քզի:

Սեֆիլ, շիւան, մացած հայեր,
 Եղած անտէր բնաւ հաւքեր,
 Տէր, դու փրկէ, պահէ՛ արթուն:
 Զարթիր լսօ, օգնէ խայուն:

ՍՈՒՐԲ ԿԱՐԱՊԵՏ

Սուրբ Կարապետ քո վանքը,
 Վայ լէ, լէ, լէ, լէ, լէ,
 Վայ լէ, լէ, լէ, լէ, լէ,
 Վայ սիրելի ջան:

Ղազարի նախշուն թամբը,
 Սրտովը սիրել ես
 Բոլորը թորկեր ես.
 Վայ անուշիկ ջան:
 Արդ էնեմ թագաւորին,
 Անցել է Հայի կեանքը:

Սև ամպերը պարզում չի,
 Սիպտակ եայլուղ սազում չի,
 Եօթը տարի ալ հագնեմ,
 Սիրտս սև է սազում չի,

Ծիրան եմ ծառի ծերին,
 Կերերամ հետ թերերին,
 Էկան քաղեցին տարան,
 Ծախեցին ախմախներին:

Կաքաւ եմ քարամիջում,
 Կկարգամ ձորամիջում,
 Աստուած, իմ մուրազս տուր,
 Էս գալող շաբթու միջում:

Դու մի հատ թառւան զուշ ես,
 Մեր բաղում բուսած նուշ ես:
 Աստուած վկայ սուտ չկայ,
 Ինձ համար շատ անուշ ես:

Անունդ կարդացող ա,
 Ախպէրդ գիր բացող ա.
 Մի գիր բաց անել տուր,
 Տեսնենք ինչ իմացող ա:

Ս Ի Բ Ո Ւ Ն Է

Սիրուն է, Արազի խոր ատէքը,
 Կողբայ դուլաղ գեատէքը,
 Նստել են այգիները,
 Ասում են լաւ զայդէքը:

Գութանը հոլ ա, հոլ ա,
 Գութան բաշողը սոլ ա,
 Տօլ ես՝ տօլութիւնդ արն:
 Քո խօսքին նայող չկայ:

Մտրալ, մարալ ման արի,
 Զէյրան, ջէյրան տուն արի,

Մթնել է, շուտ տուն արի,
Մենակ եմ, շուտ տուն արի.

Կովի հորթը կապեցիր,
Նստար կաթը կթեցիր,
Կաթն ու կարագը մեղրած՝
Եարիս փեշքեշ զրկեցիր:

ԱՍԼՈՒ ՏՐՏՈՒՆՁԸ

Քանի մէկ բորբոքուիմ, քանի մէկ վառուիմ,
Մայրիկ, սէր է սրտիս մխիթարանքը,
Հէյ նազանմ հէյ, ջանանմ հէյ,
Ումուղմ հէյ, սիրելիս:

Տայ Աստուած, որ ես էլ մեռնիմ սպառուիմ,
Այսուհետեւ ինչո՞ւ է պէտք իմ կեանքը:
Չէ՛, չէ՛, աղբեր, չէ՛, չէ՛,
Ձանմ չէ՛, չէ՛, հոգիս, չէ՛ սիրելիս:

Երանի էր ինձ չճնէիր, մայրիկ,
Չունենայիր ինձ պէս տարաբաղդ աղջիկ,

Դուք էլ ինձ հետ եղաք խեղճ, ապերջանիկ,
Մաշեց, քանդեց մեղի դառն փորձանքը:

Ասլին եմ, չփոխուաւ իմ օրս լաւի,
Կարմունջ դառայ ես հոգսերի ու ցաւի...
Եթէ Աստուած չկամենայ, յերաւի,
Չի կատարուի ո՛չ մի մարդու բաղձանքը:

ԲՆԱՆԱՐԵԱ ԲԱՐՃՐ ԵՄ

Քանաքեա բարձր տեղ ա,
Բալա շիրին, ամման, ամման,
Ջուրը հիւանդի դեղ ա,
Թառլան շիրին, ամման, ամման,
Բալա շիրին, ամման, ամման ¹⁾,
Սիրած սիրածին չեն տայ,
Էս ինչ անօրէն դեղ ա:

Ա՛յ տղայ սև չուխաւոր,
Սաղմոսը ծոցիդ սաւոր,

¹⁾ Հետեւեալները երգել այս տողերի նման:

էրնակ կ'տամ էն օրը՝
Մեր տունը դաս թագաւոր:

Այ տղայ, բաղովն արի,
Ոտներդ շաղովն արի՝,
էս թաղը զալմաղալ ա,
Ման տուր էն թաղովն արի:

ՏԱՆԸՄ ԵՆ, ՏԱՆԸՄ ԵՆ, ԱԴԻ ԶԱՆ 1)

Քեապապս աղ եմ արել,
Զիգեարս դաղ եմ արել,
Դօստ ու դուշմանիս միջին,
Լացս ծիծաղ եմ արել:

Ինձի զատեցին մեր տանից,
Ազգական—բարեկամից.
Նոր աշխարհ են ինձ տանում,
Հեռու եմ էլից—գիւնից:

Մրտիս գարտերը խոր ա,
Տունը մերը չի՝ նոր ա,

1) Գրկնել իւրաքանչիւր սողից լետու:

Բէֆասըզ մարդի ձեռից
Հուրն յաւիտեան ես կորա:

Բեռներով կազ եմ բերել,
Քեզ ոսկէ մազ եմ բերել,
Հինդու անգին քարերից
Գլխիդ փարուազ եմ բերել:

Իմ եարը տիրացու է,
Յատուկ տէրտէրացու է,
Մազերը որ վեր ունի՝
Մի գեղի բօխվացու է:

Մեր առուն շատացել է,
Եարս անհետացել է,
Քանի վախտ ա չեմ տեսել,
Դարդերս թաղացել է:

Ը Ս Տ Ե Ղ Ա Ն Ա Կ Ի Ն՝

«Գնաց, գնաց»:

Մնա, մընա, սիրելիս, մնա,
Դու քո աշխարհից հեռու մի գնա,
Մի թողուլ ինձ դու խեղճ, անտէր,
Առանց քեզ աշխարհս ինձ համար բանտ էր:
Անմահն ես դու, դու չես հողեղէն,
Մնա դու ինձ մօտ, հրեշտակ լուսեղէն:

Ո՛հ, դու ես չքնաղ թագուհի,
 Արևելեան փայլուն աստղիկ ես,
 Ընտրած ինձ գեղեցկուհի,
 Կանաչ դաշտերի դայալ ծաղիկ ես:
 Աննման ես դու և այլն:

Իմ ինչիս սէտք են ոսկիներ,
 Կ'ուզեմ քո սրուսուռ ծամերդ երկար,
 Առանց քեզ սե են իմ օրեր,
 Կործանվի թէկուզ հենց բոլոր աշխարհ:
 Աննման ես և այլն:

Ա՛յ, դու իմ սիրուն աղաւնեակ,
 Քո նախշուն թևերդ շուտով բաց արն,
 Սիրելուս չալ չալ աչերը
 Իմ փոխանակ դու գնա, սրաչ արն:
 Աննման ես և այլն:

« Ազգային գրադարան

NL0370108

73.252

891.99-192

U. 39